XX. ročník, 10. november 2010, č. 23

Dvojtýždenník o nových knihách

cena 0,35 €

KNIŽNÁ REVUE

ROZCHODY A SAMOTA

„Začala som písať ďalšiu knihu – je to opäť skôr rozprávanie. Vďaka pobytu v Budmericiach vzniká však niečo úplne iné, nové. A je to tak správne. Každé miesto má svoj vlastný mikrokozmos. Môžem sa tu úplne ponoriť do práce, sústrediť sa a v pokoji písať.“

Rozhovor s rakúskou spisovateľkou a prekladateľkou Milenou Michiko FLAŠAR nájdete na strane 9.

Z OBSAHU

04 Javier MARÍAS: Keď som bol smrteľný
05 Jana JURÁŇOVÁ: Lásky nebeské
Ľuboš BENDZÁK: Vytrvalosť sivej
Etela FARKAŠOVÁ: Káva s Bachom, čaj so Chopinom
Roman BRAT – Gabriela FUTOVÁ: Chlapci padli z višne, dievčatá z jahody
Jozef HERIBAN: Ružový trojuholník
08 Kate MOSSOVÁ: Zimní duchovia
10 Vydavateľstvo Čakanka
11 Ružena JANIGLOŠOVÁ-MORAVČÍKOVÁ: Zakázané zvony
12 Rozhovor so spisovateľom a publicistom Lajosom GRENDELOM

www.litcentrum.sk

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

JANA ŠÚTOROVÁ – NAŠE KNÍHKUPECTVO
ZÁHORÁCKA 21, 901 01 MALACKY
TEL.: 034/774 1429

Slovenské:

1. M. Fartelová: Anjeli neplačú – Motýľ
2. E. Ridziová: Divé maky – Motýľ
3. D. Dán: Mucholapka – Vydavateľstvo Slovart

Zahraničné:

1. P. C. Castová – K. Castová: Škola noci 5. Prenasledovaná – Ikar
2. D. Trussoniová: Angelológia – Ikar
3. L. Kepler: Hypnotizér – Ikar

KNÍHKUPECTVO VIERA
KMEŤKOVA 26, 949 01 NITRA
TEL.: 037/772 1388

Slovenské:

1. M. Varáčková: Anjeli noci – Motýľ
2. H. Lasicová: Pravdivý príbeh lži – Evitapress
3. J. Banáš: Kód 9 – Ikar

Zahraničné:

1. J. Fieldingová: Nebezpečná zóna – Ikar
2. E. Kostovová: Zlodeji labutí – Ikar
3. J. Lauren: Môj príbeh z háremu – Evitapress

KNÍHKUPECTVO BENELIBRI
NÁMESTIE BANÍKOV 4, 972 51 HANDLOVÁ
TEL.: 0905 250 178

Slovenské:

1. S. Rebrová: Ema – Evitapress
2. G. Murín: Boss všetkých bossov – Mikuláš Černák – Marenčin PT
3. MS vo futbale 2010. Slovensko prekvapilo – Ottovo nakladateľstvo

Zahraničné:

1. J. Lindseyová: Tajomný oheň – Ikar
2. D. Trussoniová: Angelológia – Ikar
3. S. Meyerová: Úsvit – Tatran

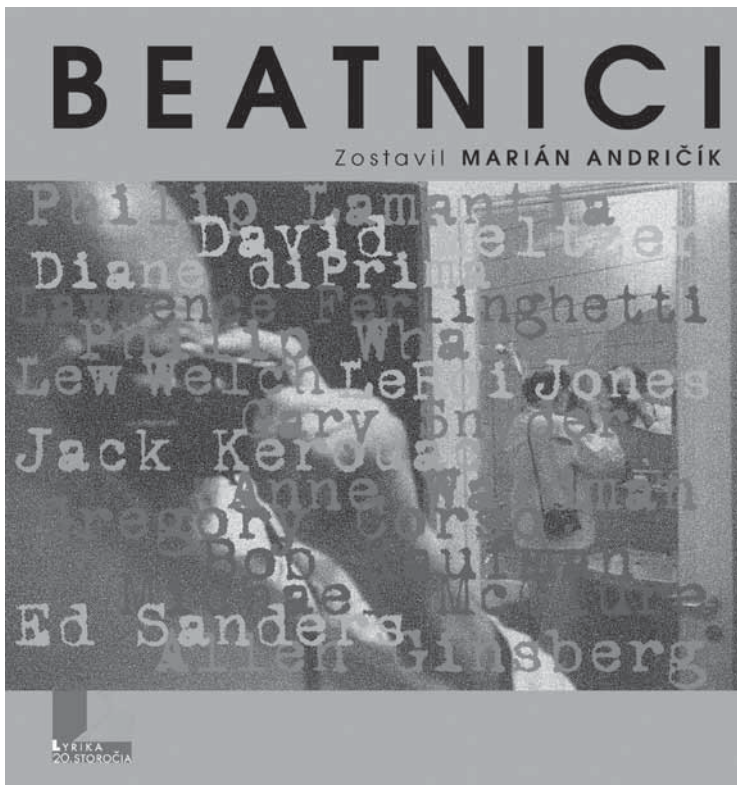

Človek je buď slobodný, alebo nie je. Sloboda nepozná nijaké učňovské roky.

Everett LeRoi Jones

AKO JE TO V BELEHRADE

Belehradský kontraktačno-predajný knižný veľtrh je najväčší v juhovýchodnej Európe. Tento rok na ňom vystavovalo 800 vydavateľov v takmer 1200 stánkoch. Väčšina vystavovateľov má totiž okrem výstavných reprezentačných expozícií v hlavnej hale aj predajné stánky v menších halách a na galériách. Okolo tých je občas takmer nemožné prejsť kvôli tlačenici zákazníkov. Veľtrh trval sedem dní a pozrelo si ho 150 tisíc návštevníkov. Napríklad vo štvrtok, keď je tu tzv. školský deň, sme na parkovisku napočítali vyše 80 autobusov, ktoré priviezli do Belehradu žiakov z celého Srbska. Zaujímavé je, že počas veľtrhu sa zvyšujú tržby aj v kníhkupectvách. Je to výsledok obrovského priestoru, ktorý knižnému veľtrhu venujú médiá. Viete si predstaviť, aby v našej televízii sedem dní za sebou bol taký sledovaný čas, ako je večer od 18.00 do 19.00, venovaný nášmu knižnému veľtrhu? V Srbsku to je normálne. Normálne je aj to, že srbský prezident navštívi knižný veľtrh bez výnimky každý rok, rovnako ako každý, čo v krajine niečo znamená. Návštevu prezidenta Borisa Tadića však tento rok trochu zatienil populárny filmový režisér Emir Kusturica, ktorého autobiografiu si za prvé dva dni veľtrhu kúpilo viac než tritisíc návštevníkov. Na veľtrhu sa každoročne udeľuje aj množstvo cien. Teší nás, že jedna sa ušla aj Slovákom. Dostal ju mladý Jaroslav Kiš zo Starej Pazovy. Ocenili ho za najlepšiu rockovú báseň, napísanú však po srbsky. Za zmienku stojí aj 272 sprievodných programov a záujem médií, akreditovalo sa 982 domácich a 78 zahraničných novinárov. U nás o takýchto údajoch len snívame. Treba však aj niečo pre ich naplnenie urobiť. Iba snaha vydavateľov na to nestačí.

Miroslav Demák

Beatnici

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010. Zostavil a preložil Marián Andričík

S reprezentatívnym výberom pätnástich beatnikov prichádza – ako kedysi Ginsberg v teniskách do Bratislavy – prekladateľ Marián Andričík. Okrem profilov a ťažiskových prác kľúčových osobností tohto hnutia ponúka čitateľovi aj niekoľko lahôdok a menej známych kuriozít, bez ktorých by poznanie tohto epochálneho literárneho smeru bolo iba veľmi strohé.

O Beat Generation sa toho popísalo v dobrom i zlom toľko, že aspoň polovica z ich vykladačov by pokojne mohla svoje reči odvolať, a nič by sa nestalo. Nevraviac o tom, že beatnikom ležali okrem kritikov v žalúdku aj rôzni súčasní básnici a tiežbásnici. Aby nebolo pochýb, s kým má dnešný čitateľ do činenia, hneď v úvode je Ginsbergovo revolučné Slovo k Akadémiám: *„Poéziu napadla banda ignorantských a ustráchaných suchárov, ktorí nemajú ani šajnu o tom, ako sa poézia robí, a s týmito okiadzačmi je ten problém, že by poéziu nespoznali, ani keby ich pretiahla za bieleho dňa.“*

Beatnici si podstatne viac ako ich menej avantgardní súčasníci uvedomovali, že ak chce človek robiť poéziu moderne, musí sa vykašľať na teoretické prvky a vpustiť do textov život so všetkými dôsledkami. V tomto smere predstavovali Beat Generation príval novej eruptívnej, nielen literárnej skúsenosti a zapríčinili masívnu trhlinu v dovtedajších tvorivých postulátoch. Ginsberg vlastnoručne odstránil ideu spomedzi bezpodmienečných súčastí literárneho diela.

Adamom beatnikov bol newyorský narkoman a zlodej Herbie Huncke, protagonista Burroughsovho prelomového románu Junkie, hoci za duchovného otca Beat Generation sa považuje Jack Kerouac. Je pravda, že Kerouac ako prvý výraz beat generation sformuloval tak, aby ho vzala na vedomie kritika. No sir William Burroughs bol guru nielen pre úzke jadro tohto literárneho zoskupenia, ale aj pre ich ďalších pokračovateľov z iných oblastí umenia, najmä hudby, a ovplyvňoval a prakticky dodnes inšpiruje aj také vyhranené svojbytné osobnosti, ako Patti Smith či Tom Waits. Keď Burroughs písal šialený Nahý obed a vyhadzoval zo stroja stranu za stranou, Ginsberg s Kerouacom oddane pobehovali po záhrade a zbierali rozlietané papiere ako najnesmiernejšiu vzácnosť. Bol to práve Ginsberg, kto sa postaral o knižné vydanie všetkých Burroughsových kľúčových diel.

Beatnici nedbali o svoju dobrú povesť, no písanie bolo pre nich posvätnou záležitosťou. Keď zlodejíček Gregory Corso vyšiel z väzenia, kde sedel za krádež rádia a trochu už aj skúšal písať, kroky ho zaviedli do baru. Tam sa dal do reči s istým homosexuálom Allenom Ginsbergom. Po niekoľkohodinovom rozhovore museli konštatovať, že sa zrejme práve pozhovárali dvaja najväčší žijúci básnici na planéte.

Nie divu, že ostatní spisovatelia museli pripadať týmto zvláštnym ľuďom ako upätí chudáci, ktorí nemajú ani potuchy, ako sa veci v skutočnosti majú. Rebélia snúbiaca sa s fyzickou láskou sa považovala za priamu cestu k spáse, vstupenku do skutočného života. Popritom sa beatnici s úplnou samozrejmosťou považovali za poctivý náboženský smer – v tomto ohľade nadväzovali na východné kultúry, ale rovnako ich uchvátilo aj fantastické vyžarovanie jeho eminencie Williama Blaka, ktorý svojho času zodvihol vlajku pravého umenia, keď ju našiel zašliapnutú v blate londýnskych ulíc a cintorínov. Zároveň sa cítili odmietnutí, osamotení, na dne. Neoperovali však vonkoncom iba pojmom beat vo význame ubitý, zbitý, ale aj pojmom beatitude, čo vyjadrovalo blaženosť, s ktorou, samozrejme, narábali veľmi hodnoverne ako s veľmi progresívnou a nosnou, neošúchanou kvalitou. Na to poukázal už Kerouac v článku Pôvod Beat Generation v časopise Playboy. Beatnici prišli so zliatinou takmer alebo absolútne nezlúčiteľných prvkov.

Rozhodujúcim okamihom bolo založenie Ferlinghettiho vydavateľstva City Lights Books a vydanie Ginsbergovho debutu Kvílenie a iné básne s predslovom Williama Carlosa Williamsa – nasledovalo zhabanie nákladu, obvinenie Ferlinghettiho z urážky verejného vkusu a oslobodzujúci rozsudok.

Vplyv rozzúrených kritikov na stúpajúcu výkonnosť beatnikov sa prakticky rovnal nule. Hnutie sa etablovalo, knihy vychádzali v nemysliteľných nákladoch, poézia sa čítala verejne v spojení so živou hudbou (ktorej z nedostatku fantázie zvykneme hovoriť džez), vznikali časopisy. Na Beat Generation nadviazalo hnutie hippies, a zatiaľ čo členovia Beat Generation postupne zomierali, odchádzali do kláštorov alebo sa etablovali v oficiálnej sfére, nový smer poznačil modernú históriu a dodnes predstavuje jeden z jej najväčších tektonických zlomov.

Ján Litvák

ISSN 1210 - 1982, ISSN 1336 - 247X

ZRKADLÍME

„Na knihu dcéry známej slovenskej moderátorky Aleny Heribanovej a spisovateľa Jozefa Heribana sa veľmi tešila. *„Aj s priateľom Dušanom Tamarku dobre poznáme a tak sme sa na jej knižku naozaj tešili. Dúfam, že sa dočkám v nej presne toho, čo očakávam,“* zhrnula tajomne Predná. Sama seba si vraj dokáže predstaviť v profesii spisovateľky – začínať by akurát musela v menších dávkach. *„Nemám toľko skúseností a zážitkov, aby som mohla o niečom písať veľa. Ale čo sa týka rôznych esejí v škole alebo kratších textov, to som vždy robila rada. Bohužiaľ, štyri strany na knihu nestačia. Chce to čas.“*

Speváčka Zdenka Predná, Pravda 22. 10. 2010

KDE BOLO

- **Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene** – prezentácia knihy Františka Bizuba ***Alojz Štróbl, tvorca sôch zvierat a poľovník*** – 22. októbra
- **Galéria Medium v Bratislave** – prezentácia knihy Jany GERŽOVEJ ***Rozhovory o malbe*** – 22. októbra
- **Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne** – beseda o knihe ***Športový príklad Dušana Čikela*** a stretnutie so svetovým rekordérom v behu Dušanom Čikelom – 28. októbra
- **Salón Mareka Kopanicu v Bratislave** – prezentácia knihy Bibi BOHINSKEJ ***Žena v pôvodnom znení*** – 2. novembra
- **Kaviareň Andreja Bagara v Nitre**– prezentácia publikácie ***Lexikón erbov šľachty na Slovensku IV.*** – 3. novembra
- **Dom kultúry Ružinov v Bratislave** – prezentácia knihy Boženy ŠVIHRANOVEJ ***Keď svieca dohára*** – 3. novembra
- **Kníhkupectvo Artforum na Kozej ulici v Bratislave –** Prezentácia knihy Zuzany MOJŽIŠOVEJ ***Bon voyage*** – 9. novembra

KDE BUDE

- **Krajská knižnica K. Kmeťka v Nitre** – beseda so spisovateľom, hudobníkom a cestovateľom Pavlom „Hiraxom“ BARIČÁKOM – 10. novembra o 11.00
- **Kaviareň Andreja Bagara v Nitre** – prezentácia knihy Mariany ČENGEL SOLČANSKEJ ***Legenda o lietajúcom Cypriánovi*** – 16. novembra o 17.00
- **Klub slovenských spisovateľov v Bratislave** – čítanie z diela Etela FARKAŠOVÁ: ***Káva s Bachom, čaj so Chopinom*** – 16. novembra o 15.00
- **Kursalon v Piešťanoch –** prezentácia knihy Františka KELEHO ***M. R. Štefánik – významný cestovateľ a jeho nasledovníci –*** 18. novembra o 17.00
- **Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne** – stretnutie s historikom, spisovateľom Pavlom DVOŘÁKOM – 24. novembra
- **Kaviareň Andreja Bagara v Nitre**– prezentácia básnickej zbierky Milana Vinca ČÁSTU ***Z hlbín lásky*** – 29. novembra o 17.00
- **Piešťanské informačné centrum** – prezentácia knihy ***Pravdivý príbeh lži*** autorky Hany LASICOVEJ – 30. novembra o 17.30

Prezentácia štvrtej zbierky básní Kataríny MIKOLÁŠOVEJ ***Vyzliekam sa z času*** (Urela) sa konala v Klube slovenských spisovateľov 28. októbra. Žilinská rodáčka pripravila pestrý program, ktorý moderoval jej syn Martin – len nedávno sa vrátil z rumunských lesov, takže napokon logicky posypali krstní otcovia, režisér Peter Hledík (v strede) a literárny kritik Radoslav Matejov, novú knižku ihličím z Transylvánie. Obaja jej zaželali najmä sviežu čitateľskú odozvu: tým že básne Kataríny Mikolášovej striedajú krátke interpretačné prieniky Vlasty Krajčovej, môžu mnohým uľahčiť cestu k umeniu, ktoré si dnes ťažko hľadá príjemcu. Knihu obohatila o výtvarný rozmer Jana Bialová. Ukážky recitovala herečka Mária Kráľovičová a rozhlasová herečka Mária Schlosserová, hudobne ich sprevádzala etno-skupina Jaskyňa. Spevom slovenských ľudových piesní zaujala japonská sopranistka Nao Higano. Túto exotickú kombináciu nakoniec vystriedala chutná slovenská klasika v podobe syrov z Agrofarmy Červený Kameň. **Foto Peter Procházka**

V znamení Slnka

„Úplné zatmenia Slnka sú zriedkavým, nádherným prírodným divadlom,“ hovorí náš popredný astronóm Vojtech Rušin (1942), ktorý tomuto javu zasvätil celý svoj život. Je jediným Slovákom, ktorý za ním vycestoval do rôznych kútov sveta devätnásťkrát (v jednom prípade šlo iba o prstencové zatmenie). Svoje pozorovania spracoval nielen vedecky, ale zážitky z expedícií, ktoré sám organizoval, zhrnul do publikácie ***Zážitky v tieni Mesiaca.*** Ilustrujú ju jeho pozoruhodné fotografie.

Kniha vyšla v Poprade, vo vydavateľstve Popradská tlačiareň, a koncom októbra sa uskutočnila jej prezentácia v Malom kongresovom centre VEDY – vydavateľstva SAV v Bratislave.

I keď je autor šťastne ženatý pomaly už päťdesiat rokov s tou istou ženou, netají sa svojím obdivom k nežnému pohlaviu, a tak si za „krstnú mamu“ knihy vybral televíznu moderátorku Mariannu Ďurianovú. „Krstilo sa“ pieskom z tichomorského atola, ktorý kedysi poznačili atómové skúšky, ale teraz tam autora zaviedlo zatmenie Slnka.

Zagratulovať prišli s hudobným darčekom husľový virtuóz Peter Michalica, veršami herec Juraj Sarvaš a s uznanlivými hodnotiacimi slovami predseda Slovenskej akadémie vied Jaroslav Pastorek a moderátor prezentácie Karol Karovič. **Elena Ťapajová**

Mrchovisko v Artfore

Vydavateľstvo Slovart prezentovalo v bratislavskom kníhkupectve Artforum 27. októbra novú knižku zo svojej produkcie pôvodnej tvorby – román prozaika Petra GETTINGA ***Mrchovisko***. Prozaik a publicista mladšej generácie (nar. 1975) knižne debutoval práve v tomto vydavateľstve zbierkou poviedok ***Klietky*** roku 2007. Autor zostáva verný svojmu videniu sveta, aký uplatnil v poviedkach. Jeho románový príbeh je o bizarných postavičkách, obyvateľoch domu, ktorý sa nakláňa, nastoľuje krivé zrkadlo súčasnej spoločnosti. Nenápadne čitateľa vystríha, že rovnako ako jeho postavy sa hocikto z nás môže bez vlastného pričinenia ocitnúť na šikmej ploche. Román v rozhovore s autorom predstavil Marián HEVEŠI. **–báb–**

Po pondelkovej (25. októbra) úspešnej prezentácii knihy ***V poschodovom labyrinte*** v Banskej Bystrici predstavil vo štvrtok 28. októbra Viliam Marčok svoje najnovšie dielo o postmoderne v bratislavskej Artotéke (recenziu sme uverejnili v KR č. 20). V diskusii odzneli aj slová predstaviteľa mladej generácie literárnych vedcov Jaroslava Šranka, ktorý pred nedávnom vydal takisto v Literárnom informačnom centre knihu ***Nesamozrejmá poézia*** (recenziu nájdete v KR č. 4/2010). **Foto Peter Procházka**

Židovka – skutočný príbeh

Vo štvrtok 28. októbra v bratislavskej reštaurácii Chez David uviedlo vydavateľstvo Ikar do života druhú knihu Andrey CODDINGTON. Slovenská novinárka žijúca v New Yorku debutovala vlani titulom Mal to byť pekný život. Kým v svojej prvotine písala o sebe, v novej próze zaznamenala osud Silvie Fisher, v románe Sofie Maniševičovej. Nebýva často, aby sa na prezentácii objavila živá hlavná hrdinka. V tomto prípade sa to však pošťastilo a zdá sa, že náhoda, hoci ani autorka, ani pani Silvia v náhodu neveria, našla jednému ľudskému osudu spisovateľku. Alebo naopak? Hlavná hrdinka Sofia je dcérou Židovky, ktorá prežila Osvienčim. Detstvo a mladosť prežila v Československu, no neskôr sa rozhodla opustiť vlasť. Túžba po slobode a skutočnej láske ju priviedla do Ameriky. Či a ako sa naplnili jej očakávania, ale aj o židovským reáliách sa dozviete z knihy ***Židovka***. Medzi čitateľov ju vyprevadila Elena Vacvalová, na podujatí vystúpilo hudobné zoskupenie Tvila, nechýbali pravé židovské chuťovky, kóšer víno a žičlivé publikum.

-bi-

Farebné z neba

Po debute Broskyňovo-uhorkový kokteil s astrologickou príchuťou (Ariadna 1997) predstavila Alica VODIČKOVÁ 26. októbra v kníhkupectve Panta Rhei na Poštovej ulici v Bratislave svoju novú knižku ***Farebné z neba.*** Je to zbierka textov takisto s astrologickou príchuťou, ale najmä úsmevným nadhľadom. Autorka prezradila, že k astrológii sa dostala tak, že začala študovať publikácie s touto témou, aby si potvrdila, že astrológii právom neverí. Stal sa však opak a astrológia si ju získala. Rozhodne ju však nepokladá v živote za GPS, ale skôr za turistickú mapu, ktorú použijeme, keď zablúdime. A ako vznikla knižka? Iniciátorkou bola krstná mama knihy, spisovateľka Denisa Fulmeková, ktorá pred viacerými rokmi objednala u Alice (opice, ako ju dôverne oslovoval vydavateľ Pavel „Hirax“ Baričák) príspevky pre časopis Orientácia. Fejtóniky o znameniach zverokruhu vtedy ilustroval spisovateľ Peter Macsovszky. Škoda, že ich stratil. Do knižného vydania tak obrázky pripravila mladá výtvarníčka Bibiana Némethová. Okrem kvetov dostala autorka aj trs banánov od vydavateľa a prítomní sa dozvedeli, že Hirax je recesista aj v biznise. Aby zistil, či si autor prečítal celú zmluvu, vkladá tam preňho neobvyklé podmienky. Alica Vodičková si ju však poriadne prečítala a naplnila aj svoj záväzok doniesť vydavateľovi čokoládové tyčinky. **-bi-**

So ženami nielen o ženách

Vo štvrtok 28. októbra sa v rámci výstavy SNG *Holé baby* (Necenzurované akty moderných majstrov) v spolupráci so Záujmovým združením žien ASPEKT autorské čítanie Jany JURÁŇOVEJ z knihy ***Lásky nebeské*** (recenzia je na strane 5), ktoré svojím fotograficko-výtvarným projektom *Vtáčia perspektíva* doplnila video-umelkyňa Pavlína Fichta Čierna.

Z knihy ***Lásky nebeské*** obsahujúcej trinásť smutno-vtipných poviedok a jednu dramatickú hru odznela v podaní Pavlíny Fichty Čiernej poviedka *Biela technika* zobrazujúca prostredníctvom chladničky sklamanie ženy z ukončeného vzťahu. V podaní autorky uvedenej knižnej novinky si diváci mohli vypočuť úryvok z poviedky *Únos premiéra* inšpirovanej dielom A. Christie. Autorské čítanie spestrili experimentálne videoprojekcie Pavlíny Fichty Čiernej *Babské reči alebo výhľad z kuchyne* a *Terapia* zobrazujúce reagovanie a myslenie ženy v nezvyčajných situáciách. Na záver knižnú novinku „pokrstili“ práškovým cukrom. Občerstvenie bolo tiež sladké – pečené buchty.

Výstava *Holé baby* stvárňuje postoj „oblečených“ mužov – umelcov a ich nahé modelky. Vtipné texty „aspektových“ autoriek dodávajú výstave ten správny jemne dráždivý nádych.

Martina Grmanová

Bublinový debut

V bratislavskej reštaurácii Malecón vítala 20. októbra v podvečer Tamara HERIBANOVÁ hostí v krátkych šatách „ušitých“ z obálky jej knižného debutu ***Predavačky bublín*** (Herial). Extravagancia priamo súvisí aj s jej románovým rozprávaním, ktoré sa zameralo na svet šoubiznisu a médií. Pod strapcami ružových balónov vyprevadili ružovú knihu k čitateľom krstní rodičia, herci Petra Polnišová a Dano Dangl, ako inak, bublinami.

-rm-

Wolkrova Polianka 2010

Slávnostné vyhodnotenie súťaže Wolkrova Polianka 2010 s vyhlásením výsledkov a s tradičným pripomenutím si pamiatky Jiřího Wolkra sa uskutočnilo v októbri vo Vysokých Tatrách. Do súťaže poslalo svoje príspevky 79 súťažiacich. Odborná porota v zložení Pavol Janík, Erik Ondrejička a Igor Hochel rozhodla takto:

Laureát Wolkrovej Polianky – Vladimír SALAY (Považská Bystrica)

1. miesto (prémia) – Dana BLAŠKOVIČOVÁ (Dunajská Lužná)
2. miesto (prémia) – Oľga GLUŠTÍKOVÁ (Rabča)
3. miesto (prémia) – Martin JÁNI (Prešov)

Čestné uznanie a Cena primátora Mesta Vysoké Tatry – Peter VEREŠPEJ (Prešov).

Nevyužité myšlienky

Aj pokušiteľa možno pokúšať, aby konal dobro.

Katarína Džunková, Kysucká knižnica v Čadci 2010

Dávnoveké fondy starej Bratislavy

Mestská knižnica v Bratislave si prednedávnom pripomenula 110. výročie založenia. Pri tejto príležitosti v októbri sprístupnila v Úseku krásnej a cudzojazyčnej literatúry na Laurinskej ulici výstavu Dávnoveké fondy starej Bratislavy, ktorú pripravila v spolupráci s oddelením knižničného fondu Archívu mesta Bratislavy (AMB). Oddelenie knižničného fondu AMB založil ako vedeckú Regionálnu knižnicu v roku 1923 Dr. Ovidius Faust, hlavný archivár mesta. Regionálna knižnica bola v rokoch 1961 – 1969 súčasťou Mestskej knižnice v Bratislave. Na spoločnej výstave sa prezentovali dobové dokumenty z fondov oboch knižníc.

Knižnica bola slávnostne sprístupnená pre verejnosť 1. októbra 1900 a niesla názov Mestská knižnica slobodného kráľovského mesta Bratislavy. Jej fond tvorilo 4 349 zväzkov kníh zväčša v maďarskom a nemeckom jazyku. V slovenskom jazyku boli na začiatku len štyri knihy, no postupne, najmä po vzniku prvej Československej republiky boli v knižnici diela slovenských spisovateľov zastúpené v úplnosti. Zo zachovaných kníh sa na výstave predstavili: kniha Horoscopov z roku 1825, zbierka básní Gedichte von Selmar z roku 1804, či najstaršia kniha z fondu knižnice písaná švabachom od Albrechta von Haller z roku 1793. Zvláštnu expozíciu si zaslúžili prvé vydania kníh slovenských autorov pre deti a mládež z rokov 1926 – 1951: Smelý zajko v Afrike z roku 1944, útla knižočka od Ľudmily Podjavorinskej Klások z roku 1947 a nechýbali ani svetoví autori, napríklad Charles Dickens so svojím Svrčkom na ohnisku z roku 1946.

Oddelenie knižničného fondu AMB na výstave prezentovalo skvosty, akými sú Staré zápisnice mesta Bratislavy od Dr. Ovidia Fausta, Ulice a námestia z roku 1905 v maďarskom jazyku, Adresár mesta Bratislavy z roku 1922 v nemeckom jazyku a z roku 1929 v slovenskom jazyku, Bratislava – stavební obraz města a hradu v českom jazyku z roku 1936. Škoda len, že práve tieto vzácne dobové dokumenty sa tiesnia v nevyhovujúcich priestoroch oddelenia knižničného fondu AMB a pre verejnosť sú dnes prakticky neprístupné. Aj preto sme radi, že sa na výstave podarilo prezentovať bohatstvo dejín starej Bratislavy, uložené v dobových dokumentoch oboch inštitúcií.

Zdenka Vysloužilová

Adam Bžoch: Krátke dejiny nizozemskej literatúry

Ružomberok, Filozofická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku 2010

Na knižnom trhu sa nedávno objavila najnovšia práca Adama Bžocha ***Krátke dejiny nizozemskej literatúry.*** Úhľadná obálka s reprodukciou obrazu Zimná krajinka a pasca na vtákov od Pietera Brueghela staršieho navodzuje tú správnu atmosféru – tým skôr, že ide o prvý ucelený pokus slovenského vedca priblížiť slovenskému čitateľovi fenomén nizozemskej literatúry.

V úvodných pasážach autor definuje pojem nizozemskej literatúry, vymedzuje vzťah medzi literatúrou, ktorú sme laicky chápali ako literatúru holandskú, a literatúrou flámskou (tu používa termín južnonizozemská literatúra).

Je známym faktom, že v prípade nizozemskej a flámskej literatúry šlo u nás o pomerne živú recepciu, na ktorej mala od 50. rokov minulého storočia až do svojej smrti značný podiel Júlia Májeková. Neskôr na jej aktivity nadviazali Jana Rakšányiová a Adam Bžoch, ktorý sa vyprofiloval ako prekladateľ a erudovaný znalec nizozemskej kultúry.

Hoci pojem nizozemská literatúra v nadpise knihy môže pôsobiť trošku nezvyčajne, je u nás zaužívaný najneskôr od začiatku 60. rokov minulého storočia. Ako prvá ho použila Júlia Májeková, autorka obsiahlej kapitoly v Pišútových Dejinách svetovej literatúry z roku 1963. Jej výklad dejín nizozemskej a flámskej literatúry dodnes nestratil nič na pútavosti a informatívnosti.

Recepcia nizozemských a flámskych autorov po roku 1945 u nás bola pomerne živá, ak prihliadneme na peripetie prijímania západoeurópskych literatúr v 50. rokoch. Výsledky recepcie – ide doteraz o niekoľko desiatok titulov a autorov – sú pozoruhodné aj v porovnaní s literatúrou iných, napr. severských krajín. Navyše ukážky uverejňovala i Revue svetovej literatúry.

Adam Bžoch nadväzuje na bohaté literárne pramene i na vlastné výskumy a preklady z obdobia takmer dvoch desaťročí. Jeho zámer napísať dejiny nizozemskej literatúry vyplynul z potrieb pedagogickej praxe – nizozemčina sa dnes vyučuje na dvoch univerzitách na Slovensku a na troch v Česku, ale autor sa opieral o fakt, že kultúra Nizozemska u nás nie je ničím exotickým. Inými slovami, Bžochove dejiny sa koncepciou i realizáciou obracajú aj na široký okruh záujemcov o literatúru Nizozemska a Belgicka. A pokiaľ ide o periodizáciu, autor sa opiera o zaužívané členenie. Po častiach o stredovekej literatúre nasleduje kapitola o renesancii vrátane tzv. zlatého storočia (1580 – 1680) a časť o osvietenstve. Tieto pasáže sú koncipované metodicky jednotne a uchopujú málo známe aspekty doby v oblasti filozofickej, estetickej a politickej. Autor popri komentovaní dejinných peripetií Nizozemcov načrtáva portréty kľúčových predstaviteľov epochy. Pokiaľ ide o medziliterárny rozmer práce, v týchto častiach Bžoch erudovane informuje o francúzskych, anglických a nemeckých impulzoch.

V kapitolách venovaných 19. a 20. storočiu autor rozvinul svoje fundované poznatky – pripomeniem, že mnohé z kľúčových diel nizozemskej literatúry tohto obdobia sám preložil a napísal k nim doslov. Autor navyše zohľadňuje slovenskú recepciu údajom o slovenskom preklade toho-ktorého diela. Ide o funkčnú informáciu aj z aspektu slovenských vydavateľstiev. Kniha je vybavená menným registrom a výberovou bibliografiou.

Najnovšia práca Adama Bžocha o nizozemskej literatúre posúva naše uvažovanie o dejinách literatúry európskych národov dopredu. Je cenným zdrojom informácií pre všetkých, ktorí sa zaujímajú o nizozemskú literatúru ako fascinujúcu súčasť svetovej kultúry.

Milan Žitný

Milan Ferko: Hľadanie raja

Bratislava, FO ART 2010

V memoárovej knižke sú na jednej snímke veľkorovnianskí Ferkovci pokope. Je tam Milan, jeho starší brat Vlado, plus jeho synovia Jerguš a Andrej. Gény literárneho talentu Ferkovci akiste zdedili po svojom otcovi, svetom ošľahanom drotárovi a písmakovi.

Po prečítaní rozsiahlej knižky sa spytujem: Čím nebol JUDr. Milan Ferko? Nikdy nebol právnikom! Bol angažovaným mládežníkom – funkcionárom, bol redaktorom Smeny, šéfredaktorom Slovenských pohľadov i Mladej tvorby. Bibliografia jeho diel predstavuje 180 titulov, vrátane prekladov. Rozvetvený je aj jeho žánrový diapazón: písal poéziu, prózu, bol dramatikom i filmovým scenáristom, na častých zahraničných cestách reportérom. Historickými románmi mapoval slovenské dejiny osobitne z čias Svätopluka a solúnskych bratov. Mnohými dielami sa prezentoval v literatúre pre deti a mládež. Jeho dva filmy Keby som mal pušku a Keby som bol dievča oceňovali aj v zahraničí. Ja si podnes pamätám na jeho „cestopisnú“ knižku Prežil som Sibír (1969). Knižka neprežila, lebo ju v čase normalizácie stiahli z obehu.

Je logické, že autor akcentuje udalosti súvisiace s okupáciou a následnou normalizáciou, ktorá neposlušných spisovateľov, vrátane autora či Petra Karvaša, kade – tade porozmetala a zakázala im publikovať. Ferko práve Karvašov tragikomický prípad vtipne glosuje.

Karvaš prišiel na previerky v saku s podšívkou navrch, no pod plášťom. Keď vstúpil pred komisiu, pozdravil „česť práci“, odložil plášť a prevliekol si sako ako treba. Na saku mal kopec vyznamenaní: za účasť v SNP, za služby v diplomacii i ocenenia za tvorbu doma, resp. v zahraničí.

Ferkovu všestrannú činnosť a literárnu tvorbu s ukážkami ťažko vtesnať do memoárovej knižky. Autor sa o to pokúsil, no zrejme preto je knižka priveľmi ťažká a hrubá, neúnosná. Vyžadovala si dôslednejšiu vlastnú redakciu. Hojné citácie zo súdobej tlače sú v súčasnosti málo presvedčivé, lebo prvá starne ideologická publicistika šitá horúcou ihlou.

Ferko je osobitne neľútostný voči niekdajším kolegom, o ktorých vedel alebo usudzoval, že „spolupracovali“, ba aj udávali... A preto práve v čase normalizácie úradovali ako spisovateľskí činovníci a zároveň sa tešili nezaslúženej preferencii svojich diel. Meno ďalšieho kolegu zo svojho košiara zásadne píše s malými písmenami.

Rozsiahla knižka bohato ilustrovaná dobovými snímkami dá zabrať aj skúsenému čitateľovi. Nedá sa zhltnúť jedným razom, skôr nám prichodí vracať sa k nej ako k ďalšiemu svojskému prameňu informácií o dobe, v ktorej sme žili... a čo neuveriteľné sme preskákali pri hľadaní raja.

-jas-

BIBLIOGLOSÁR

Lois Duncanová
NOVINY PRE PSOV
Ikar 2010
Preklad Elena Diamantová

Andi vie od narodenia, že bude spisovateľkou, okrem toho má veľmi rada zvieratká, najmä psov, a spolu s bratom Bruceom pre ne robí, čo môže. Jej úsilie pomôcť všetkým psom, ktorým sa majitelia dostatočne nevenujú, ju privedie na myšlienku vydávať noviny pre psov. Teda – pôvodne mali byť pre psov, no stane sa z nich ostrá kritika nevšímavých a bezcitných majiteľov. Autorka Lois Duncanová sa zrozumiteľným štýlom prihovára malým čitateľom a nepriamo im dáva návod, ako nebrať dospelých príliš vážne. Andi okrem iného odfotí pána Murdocka so psom Barkleym, ktorý urobil na chodník kôpku a majiteľ ju, pochopiteľne, neodpratal. Fotografia sa so zväčšenou kôpkou výkalov ocitne na webovej stránke a deti majú na krku právnika, pána Murdocka. To je však len jedna z mnohých epizód pôvabne napísanej knižky. Okrem veselého čítania majú deti aj podnet na zamyslenie: naozaj sa správajú k svojim štvornohým miláčikom tak, ako sa patrí?

Julia Boehmová
NEZBEDNÁ OPIČKA
Vydavateľstvo Fragment 2010
Preklad Zora Sadloňová

Populárna edícia *Tina a Pony* vám ponúka ďalší diel o dobrodružstvách dievčatka a poníka. Jej mama pracuje ako veterinárka v ZOO, no situácia doma sa skomplikuje, keď na dva týždne pricestuje babka Irenka a presne na tie isté dva týždne zverí mame kolega zo ZOO malé opičie mláďa. Kam s ním? Rodina stojí pred dilemou, kto obetuje svoju izbu. Napokon to vyrieši dedko, ktorý na otázku, či si k sebe nasťahuje babku alebo opicu, odpovie rázne: Opicu! No problémy sa tým ešte len začínajú... Útlu knižku, napísanú jednoduchým štýlom, dopĺňajú veselé ilustrácie Heike Wiechmannovej.

GEOGRAFICKÝ ZOŠIT
DEJEPISNÝ ZOŠIT
PRACOVNÝ ZOŠIT Z FYZIKY
Mapa Slovakia Plus 2010

Konečne! vydýchli si rodičia tohtoročných šiestakov, ktorí sa obávali, že ich deti si budú na hodinách fyziky, geografie a dejepisu musieť robiť poznámky podľa výkladu učiteľky. Našťastie Ministerstvo školstva SR dodržalo slovo a učebnice sú na svete, respektíve na školských laviciach. Geografický zošit obsahuje prehľadné mapy, svetadiely so zakreslenými podnebnými pásmami, rozličné úlohy a testy. V Dejepisnom zošite nájdeme napríklad aj papierové modely siedmich divov sveta, ktoré si školák môže vystrihnúť, zlepiť a získať tak od učiteľky prinajmenšom dobrý bod. Pracovný zošit z fyziky pomôže tým, pre ktorých je fyzika postrachom. Ponúka aj rozličné hlavolamy: Ak sme zistili, že sklo je tvrdšie ako železo, prečo nenahradíme železné rúrky, slúžiace ako nohy stoličky, sklenenými? Zošit je doplnený prehľadnými ilustráciami.

-kuk-

KNIHA ROKA 2010
Stav k 22. októbru

Počet hlasov

KNIHA ROKA

1. A. Straka: Chvatom – Knižné centrum	67
2. M. Bielik: Neskutočnosti – Vydavateľstvo Matice slovenskej	49
3. J. Karika: V tieni mafie – Ikar	29
4. P. Tomašovič: Bezčasie – Spolok sv. Vojtecha	27
5. P. Krištúfek: Blíženci a protinožci – Marenčin PT	15

DEBUT ROKA

1. J. Hargaš: Mám v pätách mafiu – Slovenský spisovateľ	28
2. L. Haas: Trogári	16
3. R. Piško: Hačava – Ikar	11
4. T. Melasová: Tovar – Marenčin PT	9
4. K. Tholtová: Nočné motýle – Ikar	9

VYDAVATEĽSTVO ROKA

1. Ikar	45
2. Knižné centrum	42
3. Vydavateľstvo Matice slovenskej	38
4. Vydavateľstvo Slovart	36
5. Aspekt	13

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2010 **KNIŽNÁ REVUE**

1. Na **knihu roka** navrhujem:

.....
(autor, názov, vydavateľstvo)

2. Za **debut roka** navrhujem:

.....
(autor, názov, vydavateľstvo)

3. Za **vydavateľstvo roka** navrhujem:

.....

Meno a adresa odosielateľa: .....

.....
(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2010 posielajte na anketových lístkoch, **NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH.**
Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len knihám, ktoré vyšli v roku 2010. Uzávierka ankety je 15. marca 2011.

Vychádza

Javier Marías: Keď som bol smrteľný

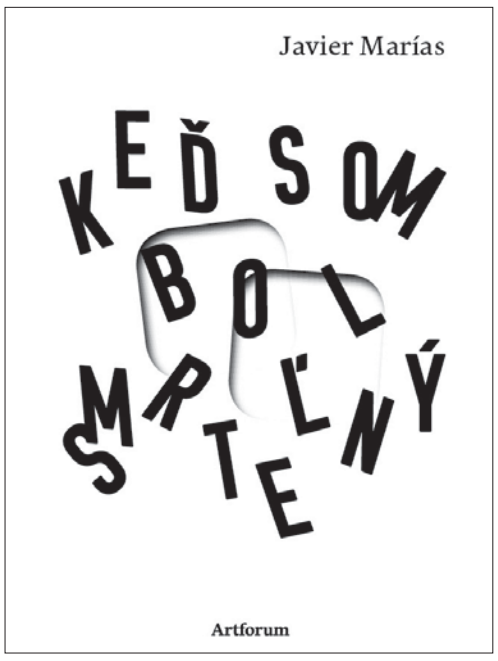

Javier Marías (1951), španielsky prozaik, prekladateľ, člen Španielskej kráľovskej akadémie (od roku 2006), neúnavný a britký autor stĺpčekov v denníku El País je podľa niektorých hlasov jedným z najvýznamnejších prozaikov súčasnej svetovej literatúry (Marcel Reich-Ranicky), pre iných „anglonudný“ (Francisco Umbral), pre ďalších málo španielsky.

Niekoľko rokov pôsobil ako profesor v Oxforde (1983-1985), na Wellesly College v americkom štáte Massachusetts a na Universidad Complutense v Madride, kde viedol semináre zo španielskej literatúry a umeleckého prekladu. Akiste nie je náhodné, že všetky hlavné postavy uvedených románov sú ľudia, ktorí sa zaoberajú jazykom – prekladateľ, tlmočník, profesor literatúry, operný spevák.

Poviedky začal uverejňovať už ako šestnásťročný. Prvý román *Vlčie panstvá* (Los dominios de lobo, 1971) vydal v dvadsiatich rokoch. Svetový ohlas mali a majú predovšetkým romány *Sentimentálny človek* (El hombre sentimental, 1986), *Všetky duše* (Todas las almas,1989), *Také biele srdce* (Corazón tan blanco, 1994), *Zajtra v boji na mňa spomeň si* (Maňana en la batalla piensa en mí,1995). V roku 2007 zavŕšil Marías ambiciózny románový projekt, trilógiu *Tvoja tvár zajtra* (Tu rostro maňana). Je autorom troch zbierok poviedok, mnohých literárnych úvah, esejí a novinových fejtónov. Jeho diela sú preložené do desiatok jazykov (napr. do češtiny *Todas las almas, Corazón tan blanco, Maňana en la batalla piensa en mí, Negra espalda del tiempo*) a odmenené množstvom cien. Súbežne s vlastnou literárnou tvorbou sa Javier Marías venuje prekladaniu, je nositeľ Národnej ceny za preklad 1979 za pretlmočenie románu Laurenca Sterna *Život a úvahy pána Tristrama Shandyho*. Preložil diela Vladimira Nabokova, Josepha Conrada, Thomasa Hardyho, Williama Faulknera, Roberta Luisa Stevensona.

V slovenčine zatiaľ vyšla len ukážka z románu *Také biele srdce* (prel. Eva Palkovičová), poviedka *Bez zábran* (prel. Alexandra Ruppeldtová) a štúdia *Aj uši majú viečka* od Yvonny Vaňkovej, uverejnené v Revue svetovej literatúry 2/1998.

Zbierkou poviedok *Keď som bol smrteľný* (Cuando fui mortal, 1996), ktorú v preklade Evy Palkovičovej vydáva vydavateľstvo Artforum, vstupuje Javier Marías prvý raz aj na slovenský knižný trh.

Na svadobnej ceste

Moja žena pocítila slabú nevoľnosť, preto sme sa náhlivo vrátili do hotelovej izby, a keď si ľahla, striasala ju zimnica, nútilo na vracanie a mala mierne zvýšenú teplotu. Nechceli sme hneď volať lekára, azda to prejde samo, veď sme boli na svadobnej ceste, a vtedy nikto netúži, aby mu do života vpadol niekto cudzí, aj keby šlo len o lekárske vyšetrenie. Možno na ňu prišiel slabý závrat, kolika, hocičo. Boli sme v Seville, v hoteli chránenom pred dopravným ruchom voľným priestranstvom, čo ho oddeľovalo od ulice. Kým moja žena spala (zdalo sa, že zaspala, len čo som ju uložil a poprikrýval), povedal som si, že budem ticho čakať, a najlepší spôsob, ako to urobiť a odolať pokušeniu robiť hrmot alebo sa jej z nudy prihovárať, bolo vyjsť na balkón a pozorovať okoloidúcich Sevillčanov – ako sa pohybujú, ako sú oblečení a ako rozprávajú, hoci som pre dosť veľkú vzdialenosť od ulice počul iba tlmený hluk. Zízal som pred seba, ale nič som nevidel, ako keď človek príde na večierok a vie, že jediná osoba, ktorá ho zaujíma, tam nie je, lebo zostala doma s manželom. Tá moja osoba bola so mnou, za mojím chrbtom, pod ochranou svojho manžela. Hľadel som von, no myšlienkami som bol vo vnútri, a zrazu sa mi zrak na komsi pristavil, zachytil ho iba, lebo na rozdiel od všetkých ostatných ľudí, ktorí sa na okamih zjavili a vzápätí zmizli, tento človek stál nehybne na mieste. Bola to žena – z diaľky vyzerala na tridsať, mala modrú blúzku s kratučkými rukávikmi, bielu sukňu a topánky na vysokom podpätku, takisto biele. Na niekoho čakala, jej správanie to jasne naznačovalo, lebo z času na čas urobila dva-tri kroky doprava alebo doľava a pri poslednom kroku zakaždým trochu zahrabla do zeme ihličkovým podpätkom na jednej alebo na druhej nohe pohybom, čo prezrádzal, že sa usiluje zakryť netrpezlivosť. Cez ruku mala prevesenú veľkú kabelku, aké nosievali mamy v časoch môjho detstva, aj moja mama, veľkú čiernu tašku, visiacu staromódne na predlaktí, nie na pleci, ako sa nosí dnes. Mocné nohy jej pevne vrástli do zeme zakaždým, keď sa opätovne zastavili na mieste určenom na čakanie, potom čo sa máličko presunuli o dva-tri kroky, a pri poslednom úkroku hrabli podpätkom po dlažbe. Boli také mocné, že sa pod nimi strácali aj podpätky, úplne ich pohlcovali, to ony sa zapichovali do dlažby ako nôž do mokrého dreva. Občas jednu pokrčila, pritom sa obzrela a prihladila si sukňu, akoby sa bála, že jej nejaký záhyb naruší líniu zadku, alebo si možno cez ňu upravovala neposlušné nohavičky.

Pomaly sa stmievalo a v postupne ubúdajúcom svetle sa mi videla čoraz opustenejšia a osamotenejšia, odsúdená na márne čakanie. Rande sa asi konať nebude. Ďalej stála uprostred ulice, neopierala sa o stenu ako ľudia, ktorí na niekoho vyčkávajú a nechcú stáť v ceste tým, čo na nikoho nečakajú a chcú len plynulo prejsť, a preto sa len-len vyhla chodcom; jeden jej aj niečo povedal, ona naňho iba zlostne zavrčala a pohrozila mu obrovskou taškou.

Zrazu zdvihla zrak k tretiemu poschodiu, kde som stál, a vtedy sa mi zazdalo, že si ma prvý raz všimla. Prižmúrila oči, akoby bola krátkozraká alebo mala špinavé šošovky, trochu zažmurkala, aby videla jasnejšie, a ja som mal pocit, že naozaj pozerá na mňa. V Seville som však nikoho nepoznal, ba čo viac, bol som tam prvý raz v živote, na svadobnej ceste so svojou úplne čerstvou manželkou, čo mi ležala chorá za chrbtom. Hádam to nebude nič vážne. Zachytil som tlmený zvuk vychádzajúci z postele, ale neobrátil som hlavu, lebo to bol vzdych, čo patril do sna, človek rýchlo zistí, aké zvuky vydáva v spánku ten, s kým spáva. Žena urobila niekoľko krokov, tentoraz ku mne, a vzápätí už prechádzala cez ulicu, kľučkovala medzi autami, nehľadala semafor, akoby sa chcela čo najskôr dostať bližšie, aby si mohla overiť situáciu, aby ma lepšie videla, ako som sa vykláňal z balkóna. Kráčala však s námahou, vliekla sa, akoby nebola zvyknutá na vysoké podpätky, alebo akoby jej vyzývavé nohy neboli stvorené na podpätky, alebo ju taška vyvádzala z rovnováhy, alebo sa jej krútila hlava. Ťahala sa rovnako pred chvíľou moja žena, keď jej prišlo zle a vrátila sa do izby, pomohol som jej vyzliecť sa, uložil som ju do postele a pozakrýval. Žena bola už na druhej strane ulice, bližšie, ale ešte vždy vzdialená, odrezaná od hotela veľkým priestranstvom, čo ho oddeľovalo od rušnej ulice. Neprestajne hľadela nahor, na mňa alebo na nejaký bod v mojej blízkosti, na bod v rovnakej výške budovy, v akej som stál aj ja. A zrazu urobila rukou nejasné gesto, gesto, ktoré nenaznačovalo ani pozdrav, ani snahu o zblíženie, myslím tým zblíženie s neznámym, naznačovalo vlastníctvo a spoznanie, akoby som bol človek, na ktorého čakala, akoby sa mala stretnúť so mnou. Akoby ma tým pohybom ruky zavŕšeným rýchlym zovretím prstov chcela zdrapnúť a vyhlásiť: ‚Poď sem,´ alebo ‚Si môj.´ Súčasne zakričala niečo, čo som dobre nepočul, no podľa pohybu úst som rozlúštil prvé slovo, bolo to ‚Hej!´, vyrieknuté rovnako rozhorčene ako zvyšok vety, ktorá sa už ku mne nedostala. Jednostaj kráčala ďalej, teraz si prihládzala sukňu na zadku aj pre čosi iné, akoby ten, čo má zhodnotiť jej figúru, už stál pred ňou, akoby ten, na koho čakala, už mohol oceniť, ako jej tá sukňa pristane. A vtedy som konečne začul jej slová: „Hej! Čo tam robíš, prosím ťa?“ Výkrik bol celkom zreteľný a videl som ju už oveľa lepšie. Možno už prekročila tridsiatku, ešte vždy prižmúrené oči sa mi zdali jasné, sivé alebo slivkovomodré, mala plné pery, trochu širší nos, nozdry sa jej chveli od hnevu, určite zabila čakaním dlhý čas, oveľa dlhší ako ten, čo ubehol od chvíle, keď som ju zazrel na ulici. Podlamovali sa jej kolená, zrazu sa potkla a uprostred námestia spadla na zem, pričom si zašpinila bielu sukňu a stratila topánku. S námahou vstala, nechcela stúpiť na zem bosou nohou, akoby sa bála, že si zašpiní aj chodidlo, a to práve teraz, keď sa objavil ten, s kým mala schôdzku, práve teraz, keď by mala mať čisté nohy, keby sa chcel na ne pozrieť muž, s ktorým sa na nej dohodla. Podarilo sa jej obuť a neoprieť nohou o zem, oprášila si sukňu a vykríkla: „Čo tam robíš, prosím ťa? Prečo si mi nedal vedieť, že si už hore? Vieš, že na teba čakám už hodinu?“ (Vyslovila to s jasným sevillským prízvukom, šušlala.) A pritom opäť urobila pohyb, ktorým chcela čosi zdrapnúť, prudký výpad holej ruky do vzduchu, sprevádzaný rýchlym zovretím prstov. Akoby mi vravela ‚Si môj´ alebo ‚Ja ťa zabijem´ a tým gestom ma chcela uchopiť a potom odvliecť ani v pazúroch. Tentoraz zakričala tak hlasno a bola už tak blízko, až som sa preľakol, že mi zobudí ženu v posteli.

– Čo sa stalo? – ozvala sa slabučko Luisa.

Keď som sa obrátil, sedela na posteli, oči nechápavé ako chorý človek, čo sa prebudí a ešte nič nevidí, nevie, kde je, ani prečo sa cíti taký zmätený. Svetlo bolo zhasnuté. V tých okamihoch to bola chorá žena.

– To nič, len pokojne spi ďalej, – odvetil som.

No nepodišiel som k nej a nepohladil ju po vlasoch, ani som ju neupokojil, ako by som to bol urobil za iných okolností, jednoducho som sa nevládal pohnúť z balkóna a čo len na okamih odtrhnúť zrak od ženy, presvedčenej, že si so mnou dohodla schôdzku. Teraz ma videla celkom jasne a nepochybovala, že som muž, s ktorým si dohovorila dôležité stretnutie, muž, ktorý je zodpovedný za jej dlhé čakanie, ten, kto ju urazil svojou dlhou neprítomnosťou. „Nevšimol si si, že tu postávam aspoň hodinu? Ako to, že si sa neozval!“ pišťala zlostne pred mojím hotelom, pod mojím balkónom. „Toto mi zaplatíš! Ja ťa zabijem!“ vykríkla. A opäť urobila rukou a prstami známy pohyb – pohyb, ktorým ma chcela zdrapiť do pazúrov.

– Čo sa robí? – znova sa ozval z postele mrákotný hlas.

Bleskovo som uskočil a privrel balkónové dvere, no ešte predtým som zazrel ženu z ulice, jej obrovskú staromódnu tašku, topánky na vysokom ihličkovom podpätku, mocné nohy a tackavú chôdzu, ako sa mi stráca zo zorného poľa, lebo už vstupovala do hotela, prichystaná vyjsť hore, stretnúť sa so mnou a doviesť schôdzku do konca. Pri pomyslení, čo poviem svojej chorej žene, ako jej vysvetlím vpád, ku ktorému malo dôjsť každú chvíľu, pocítil som hroznú prázdnotu. Boli sme na svadobnej ceste, a vtedy nikto netúži, aby mu vpadol do života cudzí človek, hoci ja som podľa všetkého nebol cudzí pre osobu, ktorá práve stúpala hore schodmi. Pocítil som hroznú prázdnotu a zatvoril balkón. A prichystal sa, že otvorím dvere.

Juraj Bončo – Ján Čomaj

Búranie Podhradia. Stavba Mosta SNP

Bratislava, Marenčin PT 2010

V živote sa nestáva často, že si kúpite fotoaparát v čase, keď sa pred vašimi očami začne búrať čosi staré a stavať čosi nové. Dajme tomu most cez Dunaj. Jurajovi Bončovi sa to prihodilo. Vtedy prišiel na šťastnú myšlienku: fotografovať cyklus búrania a cyklus stavania. Ani mu nezišlo na um, že o štyri desaťročia od prvého cvaknutia spúšte sa význam jeho práce zúročí v knihe spolu s búraním bratislavského Podhradia. Židovňa, Zukermandel, Vydrica, uličky s ošarpanými domami, ktoré snáď pamätajú ešte návštevu cára Petra I. alebo svetoznámeho rozprávkára Andersena, si taktiež našli svojich fotografov. Po druhej svetovej vojne sa romantika starého Podhradia úplne zmenila. Ján Čomaj, autor úvodnej eseje, konštatoval, že spomínané lokality neboli pre neho lákavé miesta, lebo z nich sršala chudoba a bezútešnosť. *„Akoby ten kút mesta medzi Kostolom sv. Mikuláša a Dómom sv. Martina nemal pána. Z jadra korunovačného mesta uhorského kráľovstva sa stalo kráľovstvo krýs.“*

Kniha okrem úvodu Jána Čomaja obsahuje štúdie či reflexie ďalších architektov, ktorí sa vyjadrujú k situácii Podhradia, i k tomu, čo by bolo, ak by to bolo inakšie, alebo aké by to malo byť. Marián Marcinka považuje zosúladenie nového so starým za odveký problém, ktorý je ťažké riešiť a ešte ťažšie vyriešiť. Podľa neho pri riešení tohto *zadania „nejde ani tak o úplný súlad medzi jednotlivosťami, ale predovšetkým o jednotu celku, o súlad medzi každou jednotlivosťou a celkom.“* Štefan Šľachta polemizuje zasa s názorom, že problém Podhradia je architektonicky vyriešený. Nepáči sa mu nová zástavba na Židovskej a Zámockej ulici, ani na Beblavého a Zámockých schodoch. Konštatoval: *„Ak niektorí rozprávali o víťazstve pamiatkovej starostlivosti, myslím si, že je to naopak, totálna prehra.“*

Názor Jána Bahnu je, že po vojne sa namiesto rekonštrukcií stavieb na Podhradí *„razila asanácia bez vzťahu k histórii“.*

Potvrdzuje to názor Iľju Skočeka, ktorý je presvedčený, že v súčasnosti už zachraňovať nie je čo. *„Podhradie, ktoré sme sa vtedy snažili zachrániť, už nejstvuje, hádam až na dva či tri domy...“* Na inom mieste píše: *„Sentimentálny vzťah, ktorý mali Bratislavčania k Podhradiu, pomaly odchádza s mojou generáciou...“*

Búranie Podhradia (Stavba Mosta SNP) je publikácia predovšetkým na pozeranie. Pohľad na dobové fotografie Podhradia môže vyvolať nostalgiu za čímsi starým, no pohľad na Most SNP (Nový most) v nás prebudí schopnosť myslieť dopredu, do budúcnosti.

Ivan Szabó

Marián Mrva – Peter Štanský – Miroslav Pfliegel

Potulky starou Žilinou

Žilina, Artis Omnis 2010

Autori sa vydali najmä na túlačky históriou budov na centrálnom žilinskom námestí a budov ulíc, ktoré na Mariánske námestie ústia.

Prehľadnosť knihy zabezpečujú krátke kapitolky, rozprávanie členené na jednotlivé objekty, chronológia ich majiteľov, zoznam najvyšších predstaviteľov mesta či prehľadný komentovaný zoznam šľachtických rodov v Žiline. O pútavosť pritom nie je núdza. Zaujímavosti z histórie v texte dopĺňajú mnohé pozoruhodné a zrejme aj prvý raz publikované fotografie z minulosti i súčasnosti a reprodukcie archiválií v modernej expresívnej úprave. Záujemca o dejiny Žiliny sa dozvie „pikošky“ zo života v centre mesta kedysi žijúcich národovcov, umelcov ale aj židovskej komunity, ktorej obchodnícka vrstva vlastnila viaceré domy s obchodmi. Dozvie sa, že kedysi pošta neroznášala zásielky a každý, kto bol zvedavý, či mu niečo poštou prišlo, musel sa zastaviť v budove bývalej pošty na dnešnom Mariánskom námestí č. 25. Dozvie sa, kde sa v Žiline nachádzal prvý výťah, kto sa mohol pochváliť prvým rádiom, ako sa pilo z črievičky Josephiny Bakerovej... Seriózne a širokospektrálne informácie potešia iste každého Žilinčana alebo toho, kto je so Žilinou aspoň trochu spätý. Dokonca pri troche fantázie môžu byť aj inšpiráciou pre ďalšie historické bádania alebo umeleckú tvorbu spojenú s časmi minulými.

-Ľsv-

Rekonštrukcia rodových poriadkov

Jana Juráňová: Lásky nebeské, Bratislava, Aspekt 2010

Hoci názov knihy aj motívy kratších textov a divadelnej hry v nej nás navádzajú pokladať za jej hlavnú tému lásku, prím tu hrá prežívanie žien ako také, resp. ako ho vidí feministicky poučená a (žiadne ale) v živote ukotvená spisovateľka. Autorka v nej sprítomňuje hrdinky rôznych generácií, charakterov a profesijných rolí.

Od spomienkových príbehov prvých, aj platonických lások, sa rýchlo (pretože tieto príbehy plynú ľahko) prečítame k textom, v ktorých autorka nenápadne, no výrazne (aj pokiaľ ide o štýl písania) zobrazuje vtedajšie časy, resp. „staré a krstné mamy“ v nich. Taktiež hrdinky stredného veku, ktoré pribúdanie rokov rozhodne nezaznamenávajú počítaním vrások. Na také správanie tieto viacrozmerné postavy nemajú čas, pretože, v tom sa do textu odtláča ich vek presvedčivejšie, sú zamestnané nielen verejne, ale aj v súkromí starostlivosťou o deti a povinnosťami, ktoré sú ešte stále v kompetencii najmä žien: tak ako v realite. Nenájdeme tu teda stereotypy reprodukujúce umiestňovanie žien výlučne do priestoru domácnosti ani modelovosť. Napríklad v texte *Hodinu po saune je žena najkrajšia* sa hrdinka márne pokúša odtrhnúť si pre seba čas na relax bez toho, aby ju prenasledovali sms od manžela, či, a to je závažnejšie, výčitky svedomia, lebo ako produkt výchovno-spoločenského tlaku sú ťažšie odstrániteľné.

Juráňová nestrúha superhrdinky, ale tematizuje reálne ženy s komplexne vykreslenými pocitmi a myšlienkami. Nesníva o utopickom svete bez mužov, nevykresľuje „záporných“ mužov a „kladné“ ženy, ale ide jej o umelecky zvládnutú a autentickú rekonštrukciu rodových poriadkov. K tej patrí funkčný rozklad androcentrického plášťa zvnútra: osteň zvonka ho môže na okamih paralyzovať, dlhodobejší a uveriteľnejší efekt však dosiahneme jeho dekonštrukciou (vrátane literárneho kánonu a „autorít“), nie deštrukciou. Autorka v zhode s tým akoby dokumentuje zažité, pretransformované predstavivosťou a talentom, pričom v hlbších, aj intuitívnych vrstvách a na vyššom myšlienkovom pláne modeluje z dostupného materiálu alternatívu. Hoc aj poukázaním na doterajšie riešenia, ktoré neprinášajú spokojnosť ženám, a tým pádom ani mužom, alebo prostredníctvom nespokojného komentovania hrdiniek či ironického tónu, ktorého podoby – od výsmešného (naprieč rodmi postáv) po smutno-smiešne – Jana Juráňová dokonale ovláda.

Autorka svoje postavy unáhlene nesúdi, ani ich nereflektuje podľa apriórneho rodového kľúča. Priestor na ne/súhlas či zamyslenie necháva nám, ktorí si v jej textoch, môžeme nájsť efektívnu ukážku toho, ako sa dá ne/žiť.

Derek Rebro

Vytrvalosť bytia

Ľuboš Bendzák: Vytrvalosť sivej, Levoča, Modrý Peter 2010

Hoci básnická tvorba Ľuboša Bendzáka je v slovenskom literárnom kontexte prítomná pomerne dlho, stále nenachádza adekvátnu kritickú odozvu. Iste neprávom, ale pri súčasnej nesystémovosti kritického myslenia nie je tento (ne)zámerný jav ojedinelý. Bendzákova čoraz sústredenejšia a disciplinovanejšia výpoveď vychádza z platformy intenzívneho zážitku. Experimentom, slovným hrám a suverénnym pretvárkam nedôveruje, od začiatku inklinuje k autentickej pravdivosti a úprimnosti k sebe samému. Inak to nie je ani v jeho novej básnickej zbierke ***Vytrvalosť sivej***. Knižka svojou asketickou grafickou úpravou a strojopisným typom písma evokuje časy samizdatových počinov. Aj napriek tomu alebo práve preto pôsobí podmanivo, napokon jej nápaditá obálka sa nedá prehliadnuť. Bendzákova tematická vyhranenosť okrajového spoločenského prostredia môže vzdialene pripomenúť Charlesa Bukowského. Podobne ako Bukowski ani Bendzák nevníma tento status ako sociálne vylúčenie či trvalú izolovanosť. Jeho lyrický subjekt sa v tomto priestore pohybuje slobodne a bez predsudkov. U Bendzáka je určujúcim východiskom presvedčivosť zážitku takmer vždy ústiaceho od skepsy k nádeji. S vášnivou dôslednosťou zaznamenáva priebeh všedného dňa, jeho hrdina sa neraz ocitá na rázcestí, uvedomuje si však, že cesta naspäť nie je možná, a teda sa ani o ňu nepokúša. Na tomto putovaní zohráva nezanedbateľnú funkciu prírodný živel, lebo ten *„nepozná / žiadnu ctižiadosť / okrem túžby rásť / a ďalej zanikať.“* Z tohto poznania pramenia aj pribúdajúce životné úskalia zachytené prizmou vývinovej dočasnosti. Bendzák je suverénnym vládcom detailu, nepodlieha klamlivej ilúzii, drží sa platných faktov a obmedzení, polemicky akcentuje spoločenské súvislosti. Niektoré básne vyznievajú nanajvýš skepticky, stmeľujúcim prvkom je absurdnosť situácie, jej sebaironické až neľútostné podanie.

Pamätám sa, ako pred pár rokmi Bendzák čítal v Mestskom divadle v Levoči báseň *Rande* (s. 17) s príznačnou pochmúrnou atmosférou, ktorá sa nečakane zvrtne v oslobodzujúcu iróniu. Podľa toho reagovalo aj publikum, vážnosť vystriedal opatrný úsmev, ku koncu prepukol v uvoľňujúci smiech. Aktérkou básne je vdova, muž jej zomrel na rakovinu, zdochol jej pes, cíti sa sama a píše zoznamovacie inzeráty, aby svoj nepriaznivý stav zmenila. Odmietavý postoj partnera prichádzajúceho na toto stretnutie vylučuje deštruktívnu ľútosť a s ľahkosťou nás vracia do skutočnosti.

U Bendzáka je to podobné, ako u spomínaného Bukowského, buď ho čitateľ zatratí, alebo si ho obľúbi. V každom prípade sme svedkami znepokojujúcej a katarznej poézie.

Miroslav Brück

Vážne a humorne o našich deťoch

Gabriela Futová – Roman Brat: Chlapci padli z višne, dievčatá z jahody, Bratislava, FORZA MUSIC 2010

Po čitateľsky úspešnej knihe pre mládež Zmätené dvojičky zo slepej uličky prichádza na knižný trh ďalšia kniha od autorskej dvojice Gabriela Futová – Roman Brat ***Chlapci padli z višne, dievčatá z jahody***. Názov parafrázujúci sériu kníh Muži sú z Marsu, ženy z Venuše signalizuje, že témou bude stret dvoch svetov – dievčenského a chlapčenského. „Súboj pohlaví“ zo školského prostredia odkrýva najtajnejšie zákutia duší tínedžerov, no na ich pozadí sa ako temný tieň ukazujú odvrátené stránky dneška.

Útlu knižku vhodnú svojimi rozmermi aj do školskej tašky tvorí desať príbehov. Situácie v škole alebo s ňou bezprostredne súvisiace, sú vždy prezentované z chlapčenského i dievčenského pohľadu (v jednom prípade aj z pohľadu psa). Mimiku, gestá, nesmelé pozvania či ledabolo prehodenú vetu si každý z účastníkov vysvetľuje po svojom a len málokedy k spokojnosti oboch strán. Problémy s láskou a nepochopením vyznievajú humorne, avšak úsmev na tvári čitateľa tlmí pohľad na spoločnosť. Ostrým bodnutím do spoločenského svedomia je lamentovanie Ruda: *„Moji rodičia zo mňa vychovali úplného paka. Urobili zo mňa uhladeného, seriózneho chlapca, ktorému celý život omieľajú, že sa s nikým nesmie biť, musí byť slušný a úctivý, musí sa učiť, aby v živote niečo zmysluplné docielil, musí dbať na svoj vzhľad a vystupovanie... A tak ďalej, a tak ďalej. Bolo toho dosť v tomto zmysle, čo počúvam od malička. A výsledok? Posmech, no nielen od chalanov, a pomerne často aj zaucho alebo kopanec do zadku. A keby len od starších!“* (s. 24)

V snahe zapadnúť do partie, patriť k obľúbeným žiakom v triede potláčajú chlapci i dievčatá skutočné pocity, zabúdajú na svoje zásady a presvedčenia do takej miery, že svoj život neprežívajú, ale len hrajú. Strach zo zosmiešnenia, drogy, šikana, to všetko núti dnešné deti byť ostražitými, neukazovať svoje slabé stránky. Vplyvom prostredia sú oberané o skutočnú radosť z detstva a ich život je už v školskom veku tvrdým bojom o sebapresadenie. Taký je aj príbeh Jana Čonku, cigánskeho chlapca z osady, ktorého vlastná komunita zavrhla pre jeho lásku ku knihám a zvyšok spoločnosti, ovplyvnený predsudkami, neprijal medzi seba.

Závažnosť čiastkových tém nastolených v knihe ***Chlapci padli z višne, dievčatá z jahody*** odľahčili autori humornými situáciami, žiackym slangom i pouličným argotom. V nemalej miere k tomu prispeli aj ilustrácie Miroslava Regitka.

Martina Kasaničová

Fascinácia fazuľovým zrnom

Etela Farkašová: Káva s Bachom, čaj so Chopinom, Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2010

Hudba je v tejto knihe poviedok ukotvená v melódii viet, aj vo frázovaní syntaktických celkov. Hudba tvorí centrum monologického prúdu rozprávania, ktorý spája jednotlivé prózy. A predsa textom knihy Etely Farkašovej ***Káva s Bachom, čaj so Chopinom*** ako téma nedominuje. Témou, sceľujúcou jednotlivé prózy, je introspekcia reprodukovaná cez prúd rozprávania. Ponor do vnútorného sveta ženy nie je možné robiť bez snahy o ukotvenie postavy v dramaticky konštruovanom príbehu. Farkašovej sa konštruovanie gradovaného príbehu nedarí v každej poviedke, no v časti, kde je úspešná, sú pre nás čitateľským zážitkom. Autorke v nich nechýba sebaironia i humor. Obyčajne je jeho výsledkom smiech, často aj smiech cez slzy. Farkašová totiž spracúva ontologicky závažné problémy – rieši ich s gnozeologickou skepsou. Necháva sa rada prekvapiť náhodou, ale to nezmenšuje hodnotu výsledku. Intuícia vo Farkašovej prózach víťazí v urputnom duševnom zápase s pragmatikou. Filozofická a literárna erudícia autorky je vkladom, ktorý jej rozprávačku, ústrednú postavu próz, stavia nad iné, fragmentárne zachytené postavy. Rozprávačku s istými črtami autorky možno charakterizovať ako súčasnú intelektuálku, ktorej svet je svetom permanentného úsilia o nivelizovanie bariér. Bariéry nie sú ľahko definovateľnými zábranami, aj tu žene ťažko padne neustále bojovať o elementárne skutočnosti dávno priznané mužskému svetu. Dôležitejšie je zachytenie dlhodobých procesov osobnostného formovania. Tu cítiť faustovskú tenziu i dilemy šikulovského sveta. Azda práve toto je onou slabinou a rozprávačka príbehu sa v jednej z próz k nej priznáva: sugestívnymi časťami Farkašovej práce nie sú, žiaľ, farkašovské nuansy, ale nuansy vypožičané od iných autorov. Prúdom vedomia odokrytá snaha nájsť vlastný štýl je často márnou snahou o sebaprekročenie. No na druhej strane sú krátke prózy okrem myšlienkového bohatstva sympatické svojou autenticitou. Niečím, čo sa dnes už nenosí. A ak náhodou áno, určite nie formou rozprávačského majstrovstva, akého sme sa stali svedkami pri čítaní recenzovanej knihy. Je totiž zrejmé, že autorka ani v záplave slov neschádza z cesty dokonalého ovládania kompozície textu. Fascinácia fazuľovým zrnom, ktorú sme predznamenali názvom našej recenzie, nie je len fascináciou naoko obyčajnými vecami, ale aj fascinácia slovom, ktorým sa tento svet dá gnozeologicky uchopiť.

Peter Mráz

Úplne iná story

Jozef Heriban: Ružový trojuholník, Bratislava, Herial 2010

Gregor, Alexandra, Patrik, Natália a Viktor – to sú hlavné postavy, ktoré rozprávajú príbeh zo svojho pohľadu, cez svoje prežívanie. Gregor a Alexandra sú manželia už vyše 20 rokov. Hoci sú bezdetní, spája ich silné puto a ich vzťah je priam dokonalý. Až kým Gregor nezistí, že si Alexandra našla mladého milenca. Tu sa začína Gregorov príbeh vyrozprávaný citlivo i hrdo. V mene lásky je ochotný urobiť všetko, a keď ani to nepomôže, stretne niekoho, kto ho aspoň na chvíľu vyvedie zo začarovaného kruhu.

Keď začne Alexandra rozprávať svoj príbeh, spočiatku sa zdá trochu afektovaná, trochu nestála. Herečka. Úzkostlivo si stráži svoju dobrú povesť. Gregora miluje, ale po toľkých rokoch si (snáď) potrebovala niečo dokázať, a tak si začala s mladíkom...

Patrik je uznávaný právnik a homosexuál. Žije s Filipom, priemerným moderátorom, ktorý túži po sláve a urobí hocičo, aby ho považovali za celebritu. Práve v tejto časti sa dozvedáme, čo znamená názov knihy. Aj Viktor túži po sláve. Nakrúca dokumentárny film a dúfa, že ho konečne objavia. Živí sa ako paparazzi. Hoci túto prácu nemá rád, žije z nej a pristane na Filipov zákerný návrh...

Natália je lesbička. Nešťastná žena, ktorá po zlom zážitku v puberte zanevrela na chlapov. Vzťah s matkou má nijaký, jej partnerka Hana je despotická žena. A keď Natália stretne Gregora, jej život sa zmení...

Kompozícia je zaujímavo vyskladaná. Po Heribanovej Intimite vlkov a Posadnutosti je to úplne iná story. S iným nápadom, iným spôsobom vyjadrovania. Kým spomínané knihy boli láskavou výpoveďou citlivého muža a jeho vnímania lásky všetkých podôb, táto kniha je iná. Už len tým, že postavy hovoria o rovnakej etape života z ich vlastného pohľadu. Slabšie časti striedajú silné, emotívne. Každý prežívame rovnaké situácie inak: ženy i muži, heterosexuáli, homosexuáli. V zásade každý rovnako túži po láske a pochopení, teple domova a spokojnom živote. Za chyby sa platí, spoločnosť i bežní ľudia stále nevedia odpúšťať. Osobné drámy môžu mať však aj šťastný koniec...

Lucia Kulihová

CITUJEME ...

„Rast vlasov nie je vec viery ani miery, človek to neovplyvňuje. Len pri ich skracovaní môže prejaviť svoje rozhodnutia alebo vkus. Stále si strihá nechty a vlasy, a tie mu stále dorastajú bez ohľadu na jeho želania. Nič nedokáže zmeniť na povahe vecí, ktoré vychádzajú z jeho vnútra a nepodliehajú jeho rozhodnutiam. Človek ráno vstane do epizódok dneška, no len čo zatvorí oči a usne, stráca nad svojimi príbehmi akúkoľvek kontrolu, ba čo i len útržkovitý prehľad o tomto dianí, do ktorého všetci odznova upadajú. A tak každý dnes zjednodušene verí, že človek je človekom najmä vtedy, keď tieto drobné epizódky kontroluje.“

Ján Litvák: Básne prané v studenej vode
F. R. & G. 2010

Knihy v predaji

1 FILOZOFIA

10 Filozofia

Kontext a význam. Zost. Marián Zouhar
Bratislava, Aleph 2010. 1. vyd. 190 s. Brož.
Materiály z XIII. česko-slovenského sympózia o analytickej filozofii (Smolenice, 13. 9. – 15. 9. 2009).
ISBN 978-80-89491-00-1

18 Aforizmy. Citáty. Zrnká múdrosti

Sri Chinmoy
Narodeniny
Bratislava, Madal Bal 2010. 1. vyd. 58 s. Brož.
Darčeková kniha duchovných aforizmov zameraných na veselú myseľ a čisté srdce.
ISBN 978-80-968144-5-9

Sri Chinmoy
Povzbudenie
Bratislava, Madal Bal 2010. 1. vyd. 52 s. Brož.
Darčeková kniha duchovných aforizmov o životnej filozofii lásky a pokoja.
ISBN 978-80-968144-4-2

Sri Chinmoy
Sny
Bratislava, Madal Bal 2010. 1. vyd. 64 s. Brož.
Darčeková kniha duchovných aforizmov na povzbudenie v každodennom živote.
ISBN 978-80-968144-6-6

Sri Chinmoy
Slnko, mesiac, hviezdy
Bratislava, Madal Bal 2010. 1. vyd. 60 s. Brož.
Darčeková kniha duchovných aforizmov plných povzbudenia a múdrosti.
ISBN 978-80-968144-7-3

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvá

DOHERTY, Sam
Duchovný rast detí. Z angl. orig. prel. B. Bohušová
Bratislava, Detská misia 2010. 1. vyd. 220 s. Brož.
Pomôcka pre pracovníkov s deťmi.
ISBN 9780-80-970396-1-5

FEINBERGOVÁ-VAMOSHOVÁ, Miriam
Každodenný život v Ježišovej dobe
Bratislava, Karmelitánske nakladateľstvo 2010. 1. vyd. 104 s. Brož.
Text s množstvom ilustrácií zo života ľudí Nového zákona.
ISBN 978-80-89231-49-2

CHOVANEC, Marián
Kristológia II. Soteriológia. (Náuka o vykupiteľskom diele Ježiša Krista)
Nitra, Gorazd 2010. 1. vyd. 131 s. Brož.
Pohľad na rozvoj soteriológie, jej terminológiu a záchranu človeka a sveta.
ISBN 978-80-89481-02-6

JANÁČ, Pavol
Dedičstvo otcov
Trnava, Spolok sv. Vojtecha – VOJTECH 2010. 1. vyd. 308 s. Brož.
Rodinný katechizmus podľa Kompendia Katechizmu katolíckej cirkvi.
ISBN 978-80-7162-795-1

KAŠŠOVIC, Rastislav
Aké milé sú tvoje chrámy, Pane...
Adamovské Kochanovce, Rímskokatolícky farský úrad Adamovské Kochanovce 2010. 1. vyd. 71 s. Brož.
Náboženské dejiny farnosti Adamovské Kochanovce pri príležitosti 250. výročia posviacky kostola.
ISBN 978-80-970488-7-7

MATURKANIČ, Patrik
Liturgický rok v praxi
Nitra, Gorazd 2010. 1. vyd. 64 s. Brož.
Sprievodca po liturgickom roku.
ISBN 978-80-89481-04-0

Prepozitúra Panny Márie v Novom Meste nad Váhom
Nové Mesto nad Váhom, TISING 2010. 1. vyd. 35 s. Brož.
Dejiny chrámu Panny Márie v Novom Meste nad Váhom.
ISBN 978-80-89501-00-7

SCHAUBEROVÁ, Vera – SCHINDLER, Michael
Veľká kniha o svätých alebo po kom sa voláme. Z nem. orig. prel. Darina Chovaniaková
Bratislava, Karmelitánske nakladateľstvo 2010. 1. vyd. 131 s. Viaz.
Osudy známych i menej známych svätcov, prorokov, anjelov, a ich životné príbehy, ktoré približujú príklady statočnosti a viery.
ISBN 978-80-89231-28-7

SLÁVIKOVÁ, Helena
Zomrel postojačky
Prešov, Vydavateľstvo Michala Vaška 2010. 1. vyd. 53 s. Brož.
Nové skutočnosti zo života mučeníka za vieru J. Havlíka (dokumenty z vyšetrovacieho, väzenského, súdneho a trestného spisu).
ISBN 978-80-7165-805-4

SPEYR, Adrienne von
Mária Služobnica Pána. Z nem. orig. prel. F. Sirovič
Nitra, Spoločnosť Božieho slova 2010. 1. vyd. 171 s. Brož.
O živote Panny Márie.
ISBN 978-80-85223-88-0

Večiereň na nedele a sviatky
Michalovce, Misionár 2010. 1. vyd. 430 s. Viaz.
Modlitby.
ISBN 978-80-88724-45-2

Z dejín spišského prepoštstva. Zost. Ľ. Hromják
Spišské Podhradie, Kňazský seminár J. Vojtaššáka 2010. 1. vyd. 274 s. Brož.
Zborník z konferencie k 800. výročiu prvej písomnej zmienky o prepoštstve.
ISBN 978-80-89170-34-0

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

31 Životné prostredie. Ekológia

MELICHERČÍK, Milan – MELICHERČÍKOVÁ, Danica
Vplyv prostredia a účinky látok na ľudský organizmus
Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 2010. 1. vyd. 344 s. Viaz.
Monografia prináša aktuálne informácie o vplyvoch životného prostredia na ľudí.
ISBN 978-80-557-0005-2

33 Ekonomika

ŠKODA, Miroslav
Oceňovanie ako jeden z kľúčových problémov vykazovania informácií o podnikovom hospodárení
Bratislava, IURA EDITION 2010. 1. vyd. 116 s. Brož.
Monografia.
ISBN 978-80-8087-328-0

Tabuľky a informácie pre dane a podnikanie 2010
Bratislava, IURA EDITION 2010. 1. vyd. 431 s. Brož.
Príručka.
ISBN 978-80-8078-324-2

39 Etnológia. Mravy a zvyky. Folklór

„Dedičstvo otcov zachovaj nám, Pane“. Zost. J. Knapcová
Žilina, Krajské kultúrne stredisko v Žiline 2010. 1. vyd. 87 s. Brož.
Zborník zo seminára Ľudové odievanie.
ISBN 978-80-85161-64-9

KNAPCOVÁ, Júlia – JAMEČNÁ, Soňa
Čo vršok prejdeš, to iný kroj nájdeš
Žilina, Krajské kultúrne stredisko v Žiline 2010. 1. vyd. 111 s. Viaz.
Publikácia o ľudovom odeve 16 obcí Mikroregiónu Terchovskej doliny.
ISBN 978-80-85161-64-6

391 Učebnice

HALAMOVÁ, Marta – BALAJOVÁ, Anna
Komunálna ekonomika a politika
Bratislava, Merkury 2010. 1. vyd. 299 s. Brož.
Učebný text.
ISBN 978-80-89458-11-0

IVOR, Jaroslav
Trestné právo hmotné. Osobitná časť 2
Bratislava, IURA EDITION 2010. 2. dopln., preprac. vyd. 625 s. Viaz.
Učebnica.
ISBN 978-80-8087-308-2

KACHAŇÁKOVÁ, Anna
Organizačná kultúra
Bratislava, IURA EDITION 2010. 1. vyd. 137 s. Viaz.
Učebnica.
ISBN 978-80-8078-304-4

LAZAR, Ján
Občianske právo hmotné 1
Bratislava, IURA EDITION 2010. 1. vyd. 715 s. Viaz.
Učebnica.
ISBN 978-80-8078-346-4

SRŠŇOVÁ, Jana
Medzinárodné strategické rozhodovanie podniku
Bratislava, Sprint 2010. 2. vyd. 214 s. Viaz.
Učebnica.
ISBN 978-80-89393-22-0

4 JAZYK. JAZYKOVEDA

41 Cudzie jazyky

DOSTÁLOVÁ, Iva – BRANAM, James
Angličtina 5 minút denne. Z čes. orig. prel. Tatiana Laliková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Brož.
Praktická príručka na osvojenie si angličtiny pre mierne pokročilých – kniha je riešená ako trhací kalendár na 22 týždňov, každý list obsahuje jednu lekciu.
ISBN 978-80-8089-357-6

VRATIŠOVSKÝ, Karel
Nemčina 5 minút denne. Z čes. orig. prel. Renáta Ondrejková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Brož.
Praktická príručka na osvojenie si nemčiny pre mierne pokročilých – kniha je riešená ako trhací kalendár na 22 týždňov, každý list obsahuje jednu lekciu.
ISBN 978-80-8089-374-3

5 EXAKTNÉ VEDY

55 Vedy o Zemi

HOVORKA, Dušan
Človek a Zem v interakcii
Bratislava, Veda 2010. 1. vyd. 252 s. Viaz.
Moderné poznatky o Zemi o. i. upozorňujú na problematiku ťažby surovín, aktuálnu hrozbu prírodných katastrof, ktoré zasahujú do života ľudí.
ISBN 978-80-224-1111-0

Predhistória. Z angl. orig. prel. Marián Golej, Matúš Hyžný, Ivana Šibíková, Vladimír Šimo, Milan Thurzo
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 512 s. Viaz.
Encyklopédia veľkého formátu s podtitulom Úplná história vývoja života na Zemi v obrazoch – obsahuje tri hlavné kapitoly: Mladá Zem, Život na Zemi, Objavuje sa človek s ďalšími podkapitolami určenými tematicky alebo vývojovou chronológiou.
ISBN 978-80-551-2268-7

59 Učebnice

Testy 2010. Matematika. Zost. B. Kamenská
Bratislava, Didaktis 2010. 1. vyd. 64 s. Brož.
Testy s riešeniami.
ISBN 978-80-89160-68-6

6 APLIKOVANÉ VEDY

631 Lesníctvo. Poľnohospodárstvo. Poľovníctvo. Rybárstvo. Domáce zvieratá

Quo vadis lesníctvo? Perspektívy do budúcnosti. Zost. P. Balogh
Zvolen, Národné lesnícke centrum 2010. 1. vyd. 181 s. Brož.
Zborník z konferencie (Zvolen, 9. 4. 2010).
ISBN 978-80-8093-116-2

691 Učebnice

Praktické cvičenia z lekárskej biofyziky
Košice, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika 2010. 2. vyd. 127 s. Brož.
Učebné texty.
ISBN 978-80-7097-821-4

RUSNÁK, Martin – RUSNÁKOVÁ, Viera – MAJDAN, Marek
Bioštatistika pre študentov verejného zdravotníctva
Trnava, Typi Universitatis Tyrnaviensis 2010. 1. vyd. 216 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-8082-332-0

SCHAVEL, Milan – TOMA, Milan
Základy supervízie a supervízia v praktickej výučbe v sociálnej práci
Bratislava, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Sv. Alžbety 2010. 1. vyd. 193 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-89271-87-0

SLOBODNÍKOVÁ, Lívia
Príručka na praktické cvičenia z mikrobiológie
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2010. 2. vyd. 161 s. Brož.
Učebný text.
ISBN 978-80-223-2808-1

7 UMENIE. ŠPORT. VOĽNÝ ČAS

73 Maliarstvo. Grafika

Ján Rombauer (1782 – 1849). Zost. K. Beňová, M. Hrebíčková
Prešov, Prešovská galéria 2010. 1. vyd. 80 s. Brož.
Katalóg k výstave maliara.
ISBN 978-80-85133-39-4

Michal Dubay 1910 – 1993. Zost. M. Hrebíčková
Prešov, Prešovská galéria 2010. 1. vyd. 87 s. Brož.
Katalóg k storočnici narodenia maliara.
ISBN 978-80-85-133-40-0

Pocta Valérii Z. Benáčkovej
Bratislava, Ústredie ľudovej umeleckej výroby 2010. 1. vyd. 21 s. Brož.
Katalóg k výstave maliarky, ktorá sa vo svojej maľbe na sklo inšpiruje vidieckym životom.
ISBN 978-80-88852-72-8

76 Umelecké remeslá

Ars liturgica. Zost. Alena Piatrová, Ingrid Štibraná
Bratislava, Slovenské národné múzeum (SNM) 2010. 1. vyd. Nestr. Brož.
Katalóg výstavy Zlatníctvo v službách liturgie, ktorá zahŕňa 112 sakrálnych klenotov – kalichov, cibórií, monštrancií, kadidelníc, svietnikov, relikviárov a iných predmetov vyrobených z drahých kovov – zlata a striebra.
ISBN 978-80-8060-253-6

Čipky Boženy Janekovej
Bratislava, Ústredie ľudovej umeleckej výroby 2010. 1. vyd. 1ý s. Brož.
Katalóg výstavy čipiek 23. 9. – 27. 11. 2010.
ISBN 978-80-88852-73-5

77 Fotografia. Kinematografia. Audiovízia

ONDZIK, Jozef a kol.
Vyvolaní vyvolení – Selected elected
Bratislava, INY 2010. 1. vyd. 227 s. Viaz.
Dvojjazyčná publikácia o slovenských voľbách (1994 – 2006) vo fotografii siedmich fotografov: J. Ondzik, M. Kleibl, P. Prok, F. Kunák, V. Szemzo, P. Burda, P. M. Smejkal.
ISBN 978-80-970375-05

79 Šport. Voľný čas

LEHOŤAN, Ivor
Najmladší kapitán Marek Hamšík
Bratislava, TIMY PARTNERS 2010. 1. vyd. 160 s. Viaz.
Kniha zachytáva život a kariéru kapitána slovenskej futbalovej reprezentácie.
ISBN 978-80-89311-18-7

791 Učebnice

BINOVSKÝ, Alexander
Anatómia pre športovcov I. Pohybový systém
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2010. 1. vyd. 310 s. Brož.
Učebný text.
ISBN 978-80-223-2594-3

8 LITERATÚRA. BELETRIA

80 Literárne dejiny. Teória. Kritika. Korešpondencia. Súborné dielo a vybrané diela. Biografie a monografie o spisovateľoch

Beatnici. Z angl. orig. prel. Marián Andričík. Zost. Marián Andričík
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010. 1. vyd. 215 s. Edícia Lyrika 20. storočia. Viaz.
Antológia poézie Beat Generation – ukážky z tvorby pätnástich bítnikov: G. Corso, D. di Prima, L. Ferlinghetti, A. Ginsberg, E. L. Jones, B. Kaufman, J. Kerouac, P. Lamantia, M. T. McClure, D. Meltzer, E. Sanders, G. S. Snyder, A. Waldman, L. Welch. P. G. Whalen.
ISBN 978-80-8085-633-5

HEREC, Ondrej
Dobre organizovaný netvor
Bratislava, Literárne informačné centrum 2010. 1. vyd. 233 s. Viaz.
Knižná esej, v ktorej autor (nar. 1944) analyzuje pojem organizácie a jej obraz v literatúre, v druhej časti sa venuje modernej a postmodernej fantastike.
ISBN 978-80-89222-73-5

81 Poézia

BENDZÁK, Ľuboš
Vytrvalosť sivej
Levoča, Modrý Peter 2010. 1. vyd. 69 s. Brož.
Tretia zbierka básní autora strednej generácie (nar. 1966) so zachytávaním plynúceho života i večnej múdrosti.
ISBN 978-80-85515-97-8

DŽUNKOVÁ, Katarína
Palica brata a palica slnka
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2010. 1. vyd. 124 s. Viaz.
Básnický debut mladej poetky (nar. 1987) s výrazným umeleckým videním a esteticky pôsobivou metaforou.
ISBN 978-80-970462-2-4

KORBA, Pavol
Medonosná sestra
Bratislava, Minor 2010. 1. vyd. 45 s. Brož.
Druhá zbierka duchovno-reflexívnej lyriky kapucína.
ISBN 978-80-969796-6-0

LITVÁK, Ján
Básne prané v studenej vode

Ivanka pri Dunaji, F. R. & G. 2010. 1. vyd. 147 s. Brož.
Aktuálna zbierka básní spisovateľa (nar. 1965) a básnických skladieb s kritickým a duchovným podtextom.
ISBN 978-80-85508-97-0

ONDREJKOVÁ, Anna
Izolda: sny, listy Tristanovi
Levoča, Modrý Peter 2010. 1. vyd. 65 s. Edícia Mušľa. Viaz.
Ôsma básnická kniha poetky (nar. 1954) s tragickými veršami lásky a osudu.
ISBN 978-80-85515-98-5

82 Divadelné hry. Scenáre. Dramatické texty

AISCHYLOS – EURIPIDES – MENANDROS
Prikovaný Prometheus. Trójanky. Odľud. Z gréc. orig. prel. Miroslav Okál
Martin, THETIS 2010. 1. vyd. 266 s. Brož.
Tri diela antickej drámy od troch slávnych dramatikov: Aischylova tragédia Prikovaný Prometheus, Euripidova tragédia Trójanky a Menandrova komédia Odľud. Publikáciu dopĺňajú štúdie prekladateľa a Anikó Polgár.
ISBN 978-80-970115-6-7

83 Román. Novely. Poviedky

BANÁŠ, Jozef
Kód 9
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 358 s. Viaz.
Aktuálny román spisovateľa staršej generácie (nar. 1948) s podtitulom Tajomný príbeh nesmrteľnej lásky – Zo Sianu do Vatikánu rozpráva o putovaní Michala a jeho hľadaní samého seba.
ISBN 978-80-551-2360-8

CASTOVÁ, P. C. – CASTOVÁ, Kristin
Prenasledovaná. Škola noci 5. Z angl. orig. prel. Oľga Kralovičová
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 320 s. Viaz.
Piata časť napínavej série Škola noci – upírske mláďa Zoey sa dostáva do víru udalostí, skrýva sa v tuneloch a Školu noci ovládol „čierny anjel“ Kalona. Vydavateľstvo Ikar ponúka členom Media klubu komplet predchádzajúcich štyroch dielov série Škola noci za zvýhodnenú cenu.
ISBN 978-80-551-2217-5

DAREOVÁ, Tessa
Bohyňa lovu. Z angl. orig. prel. Katarína Bukovenová
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 279 s. Viaz.
Romanticko-erotický príbeh o nespútanej Lucy, ktorá skúša triky zvádzania a vášne na vplyvnom a bohatom vojvodovi.
ISBN 978-80-551-2199-4

FERKO, Tibor
Pokušenie starého kocúra
Bratislava, VYDAVATEĽSTVO P/P/B 2010. 1. vyd. 188 s. Brož.
Románové pokračovanie prvého dielu s názvom Občan O(t)o (2003), v ktorom hlavný hrdina Oto komentuje svoj život v izolácii od ľudí, filozofuje a analyzuje súčasnosť i minulosť.
ISBN 978-80-85474-37-9

FIELDINGOVÁ, Joy
Nebezpečná zóna. Z angl. orig. prel. Tamara Chovanová
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 288 s. Viaz.
Triler o záhadnej Suzy, ktorá rozprúdi nebezpečnú hru vzťahov a intríg.
ISBN 978-80-551-2263-2

GUIN, Ursula Le
Lavinia. Z angl. orig. prel. Marcela Valentovičová
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010. 1. vyd. 263 s. Viaz.
Románový príbeh inšpirovaný Vergíliovou Aeneidou o vášni a vojne a o tom, ako hlavná hrdinka Lavinia zoberie osud do vlastných rúk.
ISBN 978-80-8085-878-0

HERIBANOVÁ, Tamara
Predavačky bublín
Bratislava, HERIAL 2010. 1. vyd. 211 s. Brož.
Románový debut o Eve Widermanovej, ktorá pracuje v redakcii bulvárneho časopisu a zažíva falošný svet celebrít a mediálnych bublín.
ISBN 978-80-969969-5-7

HOWOVÁ, Katherine
Stratená kniha zo Salemu. Z angl. orig. prel. Karol Vlk
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 342 s. Viaz.
Napínavý príbeh, ktorý sa odohráva v súčasnosti a paralelne aj v 17. storočí, v období procesov s bosorkami.
ISBN 978-80-551-2260-1

JOHNSONOVÁ, Susan
Hriešne krásny. Z angl. orig. prel. Milan Kopecký
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 264 s. Viaz.
Romanca o Rosalinde, bojovníčke za ženské práva a vojvodovi Fitzovi, veľkom zvodcovi – obaja prežívajú vášnivý vzťah.
ISBN 978-80-551-2257-1

LAWRENCEOVÁ-PIETRONIOVÁ, Anna
Rubina lyžička. Z angl. orig. prel. Zdenka Buntová
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 406 s. Viaz.
Románový debut autorky zasadený do 30. rokov, do priemyselného Anglicka o trinásťročnej Ruby. Elán do života jej dodáva maličká lyžička pre šťastie.
ISBN 978-80-551-2251-9

LINDSEYOVÁ, Johanna
Tajomný oheň. Z angl. orig. prel. Katarína Chlapíková
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 288 s. Viaz.
Historická romanca o tom, ako kneža Dmitrij násilne zvedie lady Katherine, no násilie sa zmení neskôr na lásku.
ISBN 978-80-551-2258-8

SLEZIAK, Wilfried
Keď ju nemáš, tak ju hľadaj!
Košice-Myslava, Typopress 2010. 1. vyd. 208 s. Brož.
Štyridsať príbehov zo sveta orientačných bežcov.
ISBN 978-80-89496-01-3

VALENSKÁ, Viki
Lásky na pracovisku
Galanta, LastArtist 2010. 1. vyd. 144 s. Brož.
Príbeh o vzťahoch, nových i starých láskach, verejných tajomstvách v reklamnej agentúre Freshzona Media, v ktorej každý vie o každom všetko.
ISBN 978-80-970483-0-3

WROBLEWSKI, David
Príbeh Edgara Sawtella. Z angl. orig. prel. Júlia Žitná
Bratislava, Vydavateľstvo Tatran 2010. 1. vyd. 460 s. Edícia Knižnica svetových bestsellerov. Viaz.
Monumentálny príbeh o nemom Edgarovi žijúcom s rodičmi na odľahlej farme, ktorý prechádza trpkými skúškami života zapríčinenými smrťou otca.
ISBN 978-80-222-0583-2

84 Eseje. Prednášky. Iné písomné formy

Literárny Zvolen 2010. Zost. Peter Jaroš
Bratislava, Národné osvetové centrum 2010. 1. vyd. 35 s. Brož.
Informačná brožúrka o literárnej súťaži zameranej na nové spisovateľské talenty s hodnoteniami porotcov, výsledkami a fotografiami.
ISBN 978-80-7121-332-1

VODIČKOVÁ, Alica
Farebné z neba
Martin, Hladohlas Publishing – HIRAX Records 2010. 1. vyd. 105 s. Viaz.
Fejtóny inšpirované skúsenosťami s astrológiou, do ktorých autorka zahrnula zážitky, úvahy a humor.
ISBN 978-80-89502-01-1

841 Literatúra faktu

FILAN, Boris
Tajomstvo Budhovho úsmevu. Foto autor
Bratislava, Ikar 2010. 1. vyd. 191 s. Edícia Svet gombička. Flexi
Cestopis známeho spisovateľa a textára, v ktorom zachytáva svoje cesty na Srí Lanku.
ISBN 978-80-551-2316-5

86 Literatúra pre deti a mládež

Krtko a zvieratká na dvore. Ako hovoria. Ilust. Zdeněk Miler
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Viaz.
Miniatúrne leporelo s obrázkami a názvami domácich zvierat.
ISBN 978-80-8089-406-1

Krtko a zvuky okolo nás. Spoznávame zvuky. Ilust. Zdeněk Miler
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Viaz.
Miniatúrne leporelo s obrázkami a názvami predmetov a hudobných nástrojov.
ISBN 978-80-8089-407-8

Miesto činu. Z angl. orig. prel. Tatiana Laliková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Viaz.
Interaktívna kniha pre deti od 11 rokov, v ktorej riešia kriminálny prípad.
ISBN 978-80-8089-394-1

OČENÁŠOVÁ-ŠTRBOVÁ, Slavomíra
Moja Banská Bystrica
Banská Bystrica, Mestský úrad (Banská Bystrica) 2010. 1. vyd. 106 s. Brož.
Knižka pre deti mladšieho i staršieho veku približuje históriu a kultúru mesta.
ISBN 978-80-85342-27-7

Zvieratká. Ilust. Hanka Veselá
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2010. 1. vyd. Nestr. Viaz.
Miniatúrne leporelo s obrázkami a názvami domácich i divo žijúcich zvierat.
ISBN 978-80-8089-447-4

89 Učebnice

HLEBOVÁ, Bibiána
Rómska identita (romipen) v rómskych rozprávkach (paramisa)
Prešov, Prešovská univerzita 2010. 1. vyd. 159 s. Brož.
Učebné texty.
ISBN 978-80-555-0168-0

9 GEOGRAFIA. BIOGRAFIE. DEJINY

921 Pamäti. Spomienky. Autobiografie

GILBERTOVÁ, Elizabeth
Presvedčenie. Z angl. orig. prel. Ildikó Drugová
Bratislava, Vydavateľstvo Tatran 2010. 1. vyd. 234 s. Edícia Knižnica svetových bestsellerov. Viaz.
Žánrovo pestré rozprávanie (od úvah cez beletristické postupy až po publicistiku) o manželstve od úspešnej spisovateľky, autorky sfilmovaného bestselleru Jedz, modli sa a miluj.
ISBN 978-80-222-0587-0

RAŠLA, Peter
Návratno. Geria3cké insitno
Bratislava, VYDAVATEĽSTVO P/P/B 2010. 1. vyd. 308 s. Viaz.
Kniha osobných memoárov s fotografiami napísaná sviežim štýlom.
ISBN 978-80-969565-1-7

VARINSKÝ, Vladimír
Pešo z nemeckého Hamelnu do slovenskej Kremnice
Banská Bystrica, Múzeum SNP 2010. 1. vyd. 112 s. Brož.
Zápisky vojnového zajatca.
ISBN 978-80-970238-4-3

96 Dejiny Slovenska a Česka

SYRNÝ, Marek
Slovenskí demokrati '44 – 48
Banská Bystrica, Múzeum SNP 2010. 1. vyd. 403 s. Viaz.
Kapitoly z dejín Demokratickej strany na Slovensku v r. 1944 – 1948.
ISBN 978-80-970238-5-0

20. výročie Nežnej revolúcie. Zost. P. Jašek
Bratislava, Ústav pamäti národa 2010. 1. vyd. 256 s. Brož.
Zborník z vedeckej konferencie (Bratislava, 11. – 12. 11. 2009).
ISBN 978-80-89335-29-9

97 Dejiny slovenských regiónov a miest

Drahovce... dejiny obce. Zost. M. Manák
Čadca, MAGMA 2010. 1. vyd. 432 s. Viaz.
Dejiny obce.
ISBN 978-80-89172-16-0

992 Historické dokumenty. Archívy. Múzeá

SABOL, Stanislav
Naši predkovia z rodov Rácz, Štelbašský, Višňovský
Prešov, Stanislav Sabol 2010. 3. vyd. 127 s. Brož.
Genealogická štúdia troch rodov od najstarších čias po súčasnosť.
ISBN 978-80-970406-4-2

Adresár vydavateľstiev

Detská misia, Legionárska 4, 811 07 Bratislava, tel. 02/5556 9378, fax 02/5556 9378, e-mail: detskamisia@detskamisia.sk, www.detskamisia.sk

Didaktis, Hýrošova 4 811 04 Bratislava, tel. 02/5465 2531, http://www.didaktis.sk

F. R. & G., P. O. Box 252, 814 99 Bratislava

Gorazd, Kňazský seminár, Samova 14, 950 50 Nitra

HERIAL, Pri suchom mlyne 53, 811 04 Bratislava, e-mail: herial@herial.sk, www.herial.sk

Hladohlas Publishing – HIRAX Records, Rumunskej armády 1/6, 036 01 Martin, e-mail: hirax@mail.t-com.sk, www.hiraxrecords.sk

Ikar, Kukuričná 13, 831 03 Bratislava 3, tel. 02/ 49 104 307-308, fax 02/ 49 104 350, e-mail: ikar@ikar.sk, www.ikar.sk

INY, Hraničná 18, 821 05 Bratislava, tel. 0948 474 666, e-mail: office@inyiny.sk, www.vyvolanivyvoleni.sk

IURA EDITION, Oravská 17 821 09 Bratislava, tel. 02/ 53 41 87 89 – 92, fax 02/ 53 41 77 83, e-mail: office@iura.sk, www.iuraedition.sk

Karmelitánske nakladateľstvo, Dobrovičova 2, 811 02 Bratislava, tel. 02/5296 5217, e-mail: holecek@kna.cz, www.karmelitanske-nakladatelstvi.cz

Kňazský seminár J. Vojtaššáka, 053 04 Spišské Podhradie, tel. 053/4541 191

Krajské kultúrne stredisko v Žiline, Horný val 20, 011 82 Žilina, tel. 041/562 19 42, e-mail: ros@vuczilina.sk, www.kulturnecentrum.zilina.net

LastArtist, Revolučná Štvrť 969/28, 924 01 Galanta, e-mail: projekt@lastartist.org, http://lastartist.org

Literárne informačné centrum, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava, tel. 02/5292 0271, 5921 4160, fax 02/5296 4567, e-mail: distribution@litcentrum.sk, www.litcentrum.sk

Madal Bal, Stará Vajnorská 37, 831 04 Bratislava, tel. 02/4445 4261, e-mail: objednavky@madalbal.sk, www.darcekypreradost.sk, www.madalbal.sk

MAGMA, Námestie slobody 61, 022 01 Čadca, tel. 041/4332 720, e-mail: magma@stonline.sk

Merkury, Martinčekova 2, 821 09 Bratislava, tel. 02/5341 7297, fax 02/5341 5922

Mestský úrad, Československej armády 26, 975 39 Banská Bystrica, tel. 048/4330 321, fax 048/411 35 75, e-mail: info@banskabystrica.sk, www.banskabystrica.sk

Minor, Kapucíni na Slovensku, Župné námestie 10, 814 99 Bratislava, www.kapucini.sk

Misionár, Masarykova 35, 071 01 Michalovce, tel. 056/64 336 74, fax 056/64 336 74, e-mail: vprovincial@misionar.sk, www.redemptoristi.sk

Modrý Peter, Francisciho 30, 054 01 Levoča, tel. 053/4513 321

Národné lesnícke centrum, T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen, tel. 045/532 03 16, fax 045/531 41 92, e-mail: nlc@nlcsk.org, www.nlcsk.org

Národné osvetové centrum, Nám. SNP 12, 812 34 Bratislava, tel. 02/5249 4123, 5249 4135

Prešovská univerzita, Nám. Legionárov 3, 080 01 Prešov, tel. 051/7733 106

Rímskokatolícky farský úrad Adamovské Kochanovce, 913 05 Adamovské Kochanovce 265

Slovenské národné múzeum (SNM), Vajanského nábrežie 2, 810 06 Bratislava, tel. 02/59349 111, fax 02/52924 344, e-mail: riaditel@snm.sk, www.snm.sk

Spoločnosť Božieho slova, Kalvária 3, 949 01 Nitra, tel. 037/7722 183-6, fax 037/7722 347, e-mail: svd.dom@svd.sk

Spolok sv. Vojtecha – VOJTECH, Radlinského 5, 917 01 Trnava, tel. 033/ 5907711, 033/5907760, fax 033/ 5907711, 033/5907760, e-mail: ssv@ssv.sk, www.ssv.sk

Sprint, vydavateľská, filmová a reklamná agentúra, Schillerova 19 811 04 Bratislava, tel. 02/5477 17 43

Stanislav Sabol, Švábska 107, 080 05 Prešov

THETIS, Veterná 1440/32, 036 01 Martin, tel. 043/4287 434, fax 043/4287 434, e-mail: thetis@thetis.sk, www.thetis.sk

TIMY PARTNERS, Pražská 5, 811 04 Bratislava, tel. 02/524 953 31

TISING, Odborárska 3, 915 01 Nové Mesto nad Váhom, tel. 032/77 14 645, e-mail: odbyt@tising.sk, www.tising.sk

Typopress, Pod Horou 8, 040 16 Košice, tel. 055/6853 134, fax 055/6853 134

Ústredie ľudovej umeleckej výroby, Obchodná 64, 816 11 Bratislava, tel. 02/5273 1343-5, 5273 1356, fax 02/5273 1349, e-mail: craft@uluv.sk, www.uluv.sk

Univerzita Komenského, vydavateľstvo, Šafárikovo nám. 6, 818 06 Bratislava, tel. 02/5924 4111, 5293 1830

Univerzita Mateja Bela, Národná 12, 974 00 Banská Bystrica, tel. 048/4123 295, fax 048/4153 180

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Šrobárova 2, 041 80 Košice, tel. 095/6224 565, telex 775 62

Ústav pamäti národa, Námestie SNP 28, P.O.Box 239, 810 00 Bratislava 1, tel. 02/593 003 11, www.upn.gov.sk

Veda, vydavateľstvo SAV, Dúbravská cesta 9, 845 45 Bratislava, tel. 02/5477 4253, 02/5245 0153, fax 02/5477 2682, 02/5245 0153, e-mail: veda@centrum.sk, www.veda.sav.sk

Vydavateľstvo Fragment, Kominárska 2, 831 04 Bratislava 3, tel. 02/5023 4583, fax 02/5557 3151, e-mail: fragment@fragment.sk

Vydavateľstvo Michala Vaška, Nám. Kráľovnej pokoja 3, 080 01 Prešov, tel. 051/ 7711407, 7742763, fax 051/7711 407, e-mail: vmv@vmv.sk

VYDAVATEĽSTVO P/P/B, Donnerova 13, 841 05 Bratislava, tel. 02/6542 2641

Vydavateľstvo Slovart, Poštový priečinok 70, Bojnická 10, 830 00 Bratislava 3, tel. 02/4920 1800, fax 02/4920 1899, e-mail: pobox@slovart.sk, www.slovart.sk

Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, Laurinská 2, 814 99 Bratislava, tel. 02/5443 2671, fax 02/5443 2671, e-mail: vsss@vsss.sk, www.vsss.sk

Vydavateľstvo Tatran, Klariská 16, 815 82 Bratislava, tel. 02/5443 5777, 02/5443 5849, e-mail: info@slovtatran.sk, www.slovtatran.sk

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Sv. Alžbety, Palackého 1, P.O.BOX 104, 810 00 Bratislava, tel. 02/5464 0751, www.vssvalzbety.sk

Kate Mossová: Zimní duchovia

Bratislava, Ikar 2010
Preklad Dana Brenčičová

Kto sa s menom autorky kníh Labyrint a Hrobka ešte nestretol, môže byť uvedený hneď do niekoľkých omylov. Predovšetkým nešťastný slovenský zákon o prechyľovaní ženských priezvisk vytvorí v čitateľovi dojem, že autorkou diela Zimní duchovia je svetoznáma modelka, preslávená svojou vyziabnutosťou a drogovými excesmi. Nič nemôže byť väčšia nepravda! Kate Mosse nie je Kate Moss – na naše šťastie. Rovnako ilustrátor knihy Brian Gallagher nie je saxofonista, jeden zo známych bratov hudobníkov. A do tretice kniha Zimní duchovia nie je o zimných duchoch.

Nebudeme ďaleko od pravdy, keď povieme, že je to kniha o ľuďoch. Veď tí, čo kedysi žili, ale už nie sú, boli rovnako živí, ako sme teraz my, ale o pár desiatok rokov tiež už nebudeme. Freddie prežil svoju mladosť v žiali za starším bratom, ktorý sa stal nezvestným na fronte v prvej svetovej vojne, čo znamenalo, že padol. Iste, každá rodina mala vtedy svojho oplakávaného hrdinu, ale George bol pre mladšieho brata viac ako len brat. Ich rodičia hlásali vo výchove takzvaný studený odchov, a kým starší syn zažil aj ich chvíľky rodičovskej lásky, mladší nemal potuchy, čo to je. Preto lipol na staršom bratovi, ktorý mu nosil hračky, čítal rozprávky a pritúlil si ho, keď bol smutný. A potom zmizol z jeho života.

Freddie sa s tým nechcel zmieriť. Roky žil v nádeji, že sa brat vráti, privolával si ho a pátral po jeho hrobe. Možno práve preto, že balansoval na pokraji hrany, ktorá delí živých a mŕtvych, stal sa vyvoleným pre duše mŕtvych, nenachádzajúce svoj pokoj. Na ceste po svojráznom francúzskom kraji Ariège sa stretol s krásnym, veľmi zvláštnym dievčaťom a neskôr sa zaplietol do oslavy, ktorá vlastne nebola oslavou, ale začiatkom katastrofy. Neuveriteľné, úžasné a mystické na tom je, že oslava sa udiala pred sedemsto rokmi, ale Freddie sa v akejsi časovej slučke dostal medzi ľudí, ktorí žili v tom čase, bol svedkom ich záhuby a mal byť tým, kto ich duše vyslobodí zo zamurovaného väzenia...

V knihe sa minulosť prelína s prítomnosťou, historické miesta odrážajú ozvenu krokov dávno mŕtvych ľudí a šepkajú, že čas je len jeden z pominuteľných rozmerov, ktoré v celej šírke vôbec nie sme schopní pochopiť. Kate Mosse, nazývaná aj ženským Danom Brownom, majstrovsky navodzuje atmosféru stredoveku, keď sa za príslušnosť k inej viere kruto vraždilo, a necháva na čitateľovi, aby vyhmatal paralelu medzi minulosťou a časom vojny, opisovaným v knihe, teda začiatkom 20. storočia. Rovnako nezmyselné dôvody, pre ktoré tečie krv, trhajú sa rodinné putá, prelievajú sa horké slzy... To nespôsobuje nijaká Prozreteľnosť, ale človek človeku. Vlkom, žiada sa doplniť podľa známeho príslovia.

Hoci knižka dýcha smútkom a je presiaknutá ponurosťou opisovaných čias, jej hrdina napokon nachádza cestu z trasoviska citov, tak ako duše, ktoré konečne môžu voľne odletieť do neba. A ktovie – možno ostanú v kraji Ariège, aby zachraňovali svojich následníkov, tak ako krásna Fabrissa zachránila Freddieho pred samým sebou.

Ľuba Kukučková

Anthony E. Zuiker a Duane Swierczynski: Level 26: Netvor z temnoty

Bratislava, Ikar 2010
Preklad Marína Gálisová

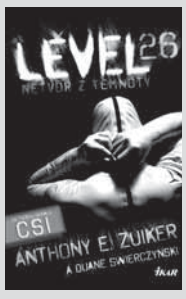

Milí čitatelia, vitajte v temnote! Týmito slovami nás pozdravuje Anthony E. Zuiker v knihe ***Level 26: Netvor z temnoty***. Prijmime teda pozvanie autorov svetoznámeho seriálu CSI do tmavej pivnice hrôzy, kde by aj zloduchom najhrubšieho zrna drkotali zuby.

Steve Dark (v preklade Štefan Temný) bol šéfom supertajnej vyšetrovacej jednotky na pátranie po vrahoch. Nie však tých obyčajných, ktorí svoju svokru v afekte vyhodia z 13. poschodia alebo pre dedičstvo otrávia babičku strychnínom v bonboniére. So svojím tímom lovil skutočných netvorov, diablov v ľudskej koži, pre ktorých bolo vraždenie rozkošou a zábavou. Až dovtedy, kým sa jeho adoptívna rodina nestala obeťou beštiálnej vraždy, z jeho hlavy si démoni neurobili promenádu a Steve sa stiahol do úzadia.

Čert však nikdy nespí, a jedného dňa na jeho dvere zaklope bývalý šéf Riggins, ktorý pod hrozbou smrti z najvyšších miest musí získať Steva na dolapenie Škripca, zabijaka úrovne 26, toho najgeniálnejšieho a najsadistickejšieho vraha, aký kedy uzrel svetlo sveta. Ďalšie udalosti si už asi vieme domyslieť. Steve spočiatku odmieta, ale keď je ohrozená jeho rodina, musí ponuku prijať. Zbesilá poľovačka sa začína.

Ikar predstavuje prvýkrát unikátny formát takzvaného digi-románu. Ten spočíva v interaktívnej komunikácii s čitateľom – zhruba na každej dvadsiatej strane nájdeme v knihe prístupové heslo, ktoré nám na stránke level26.com umožní prezrieť si hrané video doplňujúce dej knihy. Máme k dispozícii aj množstvo bonusových informácií, fotografií a záberov z nakrúcania a súčasne sa stávame členmi virtuálnej komunity fanúšikov. Aj stvárnenie knihy je originálne, paperbackový formát je v ochrannom papierovom obale s krvavým zipsom a skvele ju dopĺňajú čiernobiele komiksové ilustrácie Marca Ecka.

Digitálny román **Level 26: Netvor z temnoty** naznačuje jednu z ciest, akou sa možno bude uberať svet kníh, a jeho unikátny koncept kombinácie s vizuálnymi možnosťami internetu posúva naše hranice hrôzy až do úrovne 26.

Vladimír Radosa

Svojský svet „my“

Jevgenij Zamjatin: My, Bratislava, Vydavateľstvo Európa 2010.
Preklad Naďa Szabová

D-503, O-90, I-330 alebo R-13 – človek by neveril, že v tomto rade znakov sú obsiahnuté určujúce postavy Zamjatinovho rozprávania. Namiesto ľudských mien len písmeno a číslo, namiesto pestrých ľudských osudov s miliónmi rozdielnych „ja“, len jedno organizované a naplánované „my“. Ruský spisovateľ napísal svoju sarkastickú sci-fi antiutópiu v prvých desaťročiach 20. storočia (r. 1920, u nás prvýkrát vyšla v roku 1990), keď utópie ako komunizmus a fašizmus nadobúdali reálne kontúry, až napokon vážne ovplyvnili väčšinu civilizácie. Zamjatin reagoval predovšetkým na komunistickú víziu, a ak chce súčasný čitateľ jeho ***My*** pochopiť, musí zobrať do úvahy kritickú motiváciu vzniku tohto diela a historický kontext. Bez týchto súvislostí pravdepodobne už na tretej strane nebude vedieť, čo a prečo sa to vlastne v tejto knihe deje. A treba dodať, že bez nich stráca svoju výpovednú a významovú nosnosť! Román ***My*** teda prísne vyplýva z času svojho vzniku, a ak sa o ňom zvykne hovoriť ako o nadčasovom, potom je to najskôr preto, že problémy, ktoré rieši (sloboda, individualita, láska, súkromie), sú problémami križujúcimi každú dobu, aj tú najdemokratickejšiu.

Príbeh tvoria zápisky D-503, matematika a konštruktéra ohromného lietajúceho stroja nazvaného Integrál. Žije v zmechanizovanej a maximálne kontrolovanej spoločnosti, riadenej Dobrodincom a Strážcami, za bezpečnou Stenou v sterilnom odprírodnenom Jednotnom štáte, kde sú stanovené časy práce, odpočinku, vzdelávania a aj intímneho života – ten sa odbremenil od partnerstva či rodiny a udeľuje sa na prídel prostredníctvom ružového kupónu. Žijúc v sklených izbách a v pravidelnom rytme sa D-503 stáva súčasťou celku, súčasťou my, rozpíja sa v kolose produkovania a nachádza v tom dokonalé šťastie. Až sa stane... Až ochorie; slovami pracovníka Zdravotníckeho výboru: *„Nevyzerá to s vami dobre! Zrejme sa vám z čista jasna utvorila duša.“* (s. 64) D-503 nielenže začne cítiť a vnímať život okolo seba inak, on sa zaľúbi, prudko a divoko, do I-330. A to by sa v danej spoločnosti, kde vykorenili vášeň a spontaneitu, stávať nemalo. Navyše I-330 nie je len erotický objekt, vďaka nej, jej záhadnosti a zámerom, sa celé rozprávanie rozprúdi. Udalosti sa hromadia v čase jedna na druhú, napätie eskaluje a zápletka graduje. Všetkým hrozí masové vyoperovanie fantázie, čo je na programe ako ďalší krok ku kolektívnemu šťastiu, no zdvíhajú sa aj sily odporu a Stena je sčasti zbúraná. Integrál slávnostne vyletí, takže by malo byť predsa len všetko v poriadku diktovanom Dobrodincom! A aj je, a pokiaľ, to sa dozviete na posledných stranách.

Moderná spoločnosť pri danom počte ľudí sa zákonite musí vyrovnávať s nejakou formou organizácie, a tá vždy bude niekomu vyhovovať a niekomu nie. Literárne utópie a antiutópie sú tu ako konštrukty, v ktorých sa pravidlá organizácie človeka dovedú ad absurdum. Preto sú vo svojej ideovosti vážne, no vo svojom stvárnení často veľmi úsmevné. Zamjatin napríklad ponúka výborný psychologický humor, humor, v ktorom sám subjekt napríklad opisuje svoje pocity cez súčiastky stroja. Takisto ponúka množstvo námetov na zamyslenie, na konfrontáciu nášho dnešného života s fungovaním spoločnosti a médií. Vydavateľstvo Európa po istej prestávke prináša čitateľom znovu hodnotné dielo z edície *Premena*.

Radoslav Matejov

Pravdivý triler

Neal Bascomb: Lov na Eichmanna, Dunajská Lužná, MilaniumM 2010.
Preklad Martina Zrubáková

U nás doteraz neprekladaný americký autor literatúry faktu Neal Bascomb si príbehovo-dokumentárny pohľad na európske dejiny odskúšal už v knihe Červená vzbura o krížniku Potemkin. Svetovú pozornosť však vzbudil práve ***Lovom na Eichmanna***, *„napínavým a skutočným príbehom o legendárnej operácii tajnej služby Mossad, ktorá chytila najhľadanejšieho nacistického zločinca“,* ako stojí na prebale knihy. Slovenský preklad dopĺňa rozhovor s Rafi Ejtanom, veliteľom agentov Mossadu, ktorí na predmestí Buenos Aires Eichmanna zajali, a štúdia historičky Kataríny Hradskej *Adolf Eichmann a tragédia slovenských židov.* Práve táto štúdia robí Eichmannov príbeh aj súčasťou našich dejín.

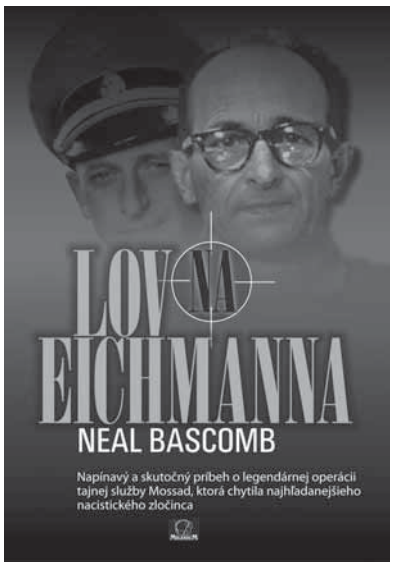

Hoci príbehové napätie a prvky špionážneho trileru dominujú, autor do textu sugestívne včlenil Eichmannov osobný príbeh obersturmbannführera SS, povereného Hlavným úradom ríšskej bezpečnosti genocídou európskych Židov. Tá aj zásluhou jeho úradníckej horlivosti dostala v Osvienčime charakter priemyselného vyvražďovania, lebo *„Eichmann viedol svoj úrad tak, akoby bol šéfom pobočky medzinárodného koncernu. Nikdy nezabudol o svojej efektívnej práci informovať nadriadených a predložiť im grafy a čísla“*. V charakteristických epizódach, ako jeho príchod do Budapešti po okupácii Maďarska na jar 1944, Bascomb presvedčivo ilustruje celý obludný mechanizmus deportácií do táborov smrti, ktoré Eichmann „metodicky“ ustavične zdokonaľoval, a ich výsledkom bola smrť šiestich miliónov európskych Židov. Po porážke Nemecka po ňom pátrali tak spojenecký vyšetrovatelia, ako aj nezávislí lovci nacistov, ako aj u nás dobre známy Simon Wiesenthal. Nájsť Eichmanna a postaviť ho pred spravodlivý súd bola aj úloha izraelskej tajnej služby. Preto lov na Eichmanna, tak ako ho vo všetkých fázach predstavuje Bascombova kniha, má aj výrazný etický rozmer. Sugestívne pôsobia časti, keď sa agentom Mossadu podarí 11. mája 1960 Eichmanna chytiť. Viacerí majú pri jeho strážení problém ovládnuť svoju zlosť. Tá sa však postupne mení na zhnusenie zo zbabelého zajatca.

Súd s Eichmannom vzbudil celosvetovú pozornosť a novú fázu denacifikačného procesu v SRN, výrazne však zmenil aj izraelskú spoločnosť: kým dovtedy tým, čo prežili, často *vyčítali „ako sa mohli dať tak bez odporu zabíjať“*, mladá sebavedomá generácia Izraelčanov pochopila nemožnosť ubrániť sa vyhladzovaniu, ktorého obludné mechanizmy sa obnažili práve počas tohto súdneho procesu. Až po jeho ukončení sa holokaust stal jednou z ústredných tém skúmania izraelských, ale aj mnohých európskych a amerických historikov. Jeho slovenskú podobu, popri známych prácach Ivana Kamenca, osobitne o podiele Adolfa Eichmanna na tragédii slovenských Židov, prináša práve štúdia Kataríny Hradskej. Uvádza v nej, že Eichmann prišiel prvýkrát do Bratislavy už začiatkom novembra 1938, deň po Viedenskej arbitráži a *„mal už za sebou štyri mesiace vo funkcii šéfa centrály na vysťahovanie státisícov Židov z Rakúska; veľmi dobre bol informovaný o presune vyše 15 000 poľských Židov na nemecko-poľské hranice, a tak mohol pomôcť aj s organizovaním podobnej akcie na slovenskom území“*. Svoju zločinecku úlohu zohral teda aj v tragédii slovenských Židov, čo pravda nijako nezbavuje zodpovednosti jej slovenských vykonávateľov.

Lov na Eichmanna nie je iba príbehom o legendárnej operácii Mossadu, ale aj dokumentárne cennou výpoveďou o jednej z najtemnejších stránok moderných dejín. Je dobre, že práve takéto dielo sa dostalo na náš, často balastom rôznych pseudohistórií zahltený knižný trh.

Anton Baláž

Rozchody a samota

Rozhovor s rakúskou spisovateľkou a prekladateľkou Milenou Michiko FLAŠAR

Milena Michiko Flašar sa narodila 31. 3. 1980 v St. Pöltene. Žije a pracuje vo Viedni v slobodnom povolaní. Vyštudovala komparatistiku, germanistiku a romanistiku. Literárne inšpirácie čerpá z prostredia Viedne, ale aj zo svojich pobytov v Berlíne, Belehrade a z ciest po svete. Ako autorka sa predstavila okrem Rakúska a Nemecka vo Švajčiarsku, Poľsku, Lichtenštajnsku, Srbsku, Iráne, Japonsku a v ďalších krajinách. Za svoje diela získala už viacero literárnych ocenení.

Prvá kniha ***(Ich bin)*** (Ja som) Residenz Verlag 2008, obsahuje tri poviedky, ktorých spoločnou témou sú rozchody, pominuteľnosť pocitov a koniec lásky. Vo všetkých troch príbehoch hrdinovia hľadajú odpovede na otázky: Aká je láska, čo to vlastne je? Čím sa odlišuje láska od priateľstva? Prečo sa končí? Autorka rozpráva o vzťahoch a hľadaní seba samého. Vťahuje čitateľa do magického sveta plného zjavných aj neviditeľných znamení. Hrá sa s jazykom, načrtáva obrazy, filozofické úvahy sa striedajú s jasnou, až tvrdou realistickou výpoveďou. Bežné témy zoznámení a rozchodov opisuje citlivo, zvláštnym, poetickým, až ľahko surrealistickým štýlom. Mnohé veci len neurčito naznačuje. A tak vzniká napínavý, dramaturgicky rafinovane vybudovaný text.

Na jar tento rok jej v tom istom vydavateľstve vyšiel román ***Okaasan – Meine unbekannte Mutter*** (Okaasan – Moja neznáma matka) o vzťahu medzi matkou a dcérou. Napriek tomu, že sú to najbližšie bytosti, niekedy sa vlastne vôbec nepoznajú. Autorka otvorene hovorí o strachu zo smrti. Franziskina matka pomaly umiera, postupne sa mení a dcéra si uvedomuje, že svoju matku (mimochodom Japonku) vlastne ani dobre nepoznala. Objavuje v nej celkom inú ženu, než tú, čo celý život vnímala – disciplinovanú, presnú, starostlivú, snaživú. Odrazu sa úlohy vymieňajú a dcére sa priamo pred očami umierajúca matka mení na mladé dievča, akým kedysi bola – plná snov, nádejí, túžob a vášní. Po matkinej smrti Franziska zrazu pocíti pálčivú prázdnotu. Nový druh samoty ju núti premýšľať, aká jej matka skutočne bola, pokúša sa vytvoriť si o nej pravdivý, presný obraz. Štylistická suverénnosť a intenzita prežívaných pocitov robia túto knihu mimoriadne príťažlivou.

Milena Michiko Flašar pracovala v rámci medzinárodných výmenných tvorivých pobytov v októbri 2010 v Domove slovenských spisovateľov v Budmericiach.

• Prečo ste titul svojej prvej knihy dali do zátvoriek?

– Kniha obsahuje tri poviedky, v každej sa ľudia najprv navzájom predstavia: Ja som ten a ten, Ja som tá a tá... Chvíľu sú spolu, majú pocit, že ich vzťah bude láskou storočia. A po niekoľkých hodinách je už jasné, že to bol omyl a škoda bolo sa stretnúť. Potom sa lúčia, rozchádzajú. Mená akoby ani neboli také dôležité, dôležité je len: *Ja som*.... Podstatné je bytie ako také. Pre mňa nie je prvoradá súvislá dejová línia, presný tok udalostí. Zachytávam postrehy, vnemy, robím z nich kompozíciu, z ktorej si čitateľ utvorí vlastný obraz. Tento typ rozprávania je mi najbližší. Druhú knihu by som ani neoznačila za román. Pre mňa je román vlastne už tak trošku prežitý žáner, alebo označenie, ktoré nesedí na moje prózy. Ja jednoducho rozprávam. Píšem skôr rozprávania, poviedky, príbehy vyskladané z menších celkov.

• Vaše meno, Milena Michiko Flašar, znie trochu nezvyčajne...

– Moja mama je Japonka a otec Rakúšan českého pôvodu.

• Hovoríte teda aj po japonsky?

– Áno, s mamou aj s bratom sa rozprávam vždy po japonsky, japončinu ovládam celkom dobre. Ale knihy nepíšem po japonsky. To písmo je pre mňa predsa len trochu ťažké. Píšem po nemecky. A snívam a premýšľam rovnako dobre v obidvoch rečiach.

• Kde sa cítite viac doma, v Japonsku, alebo v Rakúsku?

„Niekedy tie správne slová ležia aj rok na dne mojej duše. Čakajú. Akoby ešte bola medzi nami nedôvera...“

– Do Japonska chodím raz za dva roky, ale je mi vcelku jedno, či som vo Viedni, alebo v Japonsku. V každej krajine na svete, v každej kultúre sa cítim aj doma, a tak trochu aj ako cudzinka. Všade sú ľudia, s ktorými si veľmi dobre rozumiem, a všade je čo nové objavovať. Mám zmysel pre zmenu, pre iné spôsoby myslenia, postrehy, nové vnemy, páči sa mi spoznávať nových ľudí. Podľa mňa je to úžasné, keď človek môže cestovať a konfrontovať svoj svet s novým, celkom neznámym.

• Študovali ste romanistiku a germanistiku a rok štúdia ste absolvovali na univerzite v Berlíne. Kto z nemeckých autorov vás najväčšmi zaujal?

– Mala som veľmi rada najmä Christu Wolf, všetky jej diela. Bolo to náročné čítanie. Mám veľmi rada jej knihu Spomienky na Christu T. Zaujímali ma viacerí autori, zvlášť literatúra bývalej NDR. Na túto tému som písala aj záverečnú prácu.

• Ako sa vám páči v Budmericiach?

– Človek tu skutočne načerpá novú energiu. Začala som písať ďalšiu knihu – je to opäť skôr rozprávanie. Vďaka pobytu v Budmericiach vzniká však niečo úplne iné, nové. A je to tak správne. Každé miesto má svoj vlastný mikrokozmos. Môžem sa tu úplne ponoriť do práce, sústrediť sa a v pokoji písať. A pritom mám každý deň kontakt s autormi a prekladateľmi, ktorí sú tu na pobyte, teda aj primerané rozptýlenie, ale neodtŕha ma od práce. Nevdojak som si tu spomenula na román Thomasa Manna Čarovný vrch a jeho magickú atmosféru...

• O čom bude vaša nová kniha?

– Píšem príbeh, ktorý sa odohráva v Japonsku, ale je taký univerzálny, že rovnako by sa mohol odohrávať hocikde inde, v ktorejkoľvek krajine. Hlavnou témou je rodina, samota, a samota v rodine. Pri písaní tejto knihy zisťujem, že je vo mne veľa z japonského myslenia a uvažovania. Samu ma to poriadne prekvapilo. Chcela by som, aby text aj pekne znel, aby plynul ako hudba. Myslím, že literárny text má mať okrem výpovede aj istú pridanú hodnotu.

Daniela Humajová
Foto Ingo Pertramer

Vyznamenanie Srbské mýto pre Petra Čačka

Matica srbská, Srbský inštitút v Budyšíne a Zväz lužickosrbských umelcov každoročne udeľujú najvyššie ocenenie Srbské mýto, teda Srbskú cenu, osobnostiam európskej a svetovej kultúry, ktoré sa zaslúžili o podporu a propagovanie kultúry Lužických Srbov. Tento rok 8. októbra kultúrne inštitúcie tohto najmenšieho slovanského národa, žijúceho na východnom pomedzí Nemecka, v blízkosti českých a poľských hraníc, ocenili ako druhého Slováka v histórii prekladateľa Petra Čačka. Prvým bol pred pár rokmi dlhoročný choreograf lužického súboru ľudových tancov Juraj Kubánka. Peter Čačko nadväzuje vo svojej tvorbe na bohaté a rozmanité tradície slovensko-lužickosrbských vzťahov a dospieva ku kvalitatívne novej dimenzii ich fungovania. Pripomeňme si niekoľko faktov. S Lužicou a jej kultúrou sa stretol pred polstoročím, keď v roku 1961 pripravil výstavu lužickosrbských kníh v Bratislave v novootvorenom Dome knihy vydavateľstva Mladé letá. Mal na starosti jej vernisáž a hostí z Budyšína. Boli to vtedajší predseda Domowiny Kurt Krjenc, šéfredaktor nakladateľstva Domowina Hubert Žur a jeho redaktor Beno Kućank. O rok neskôr P. Čačko inštaloval výstavu slovenských a českých detských kníh v priestoroch drážďanskej Medzinárodnej knihy. Stretol sa s riaditeľom nakladateľstva Měrčinom Benadom a Pawlom Voelklom. A prvý raz navštívil Budyšín. Potom s lužickosrbskými nakladateľmi dohodol a realizoval mnohé spoločné projekty. Mladé letá a nakladateľstvo Domowina v Budyšíne vydali vyše 50 koprodukčných titulov a viaceré preklady. Peter Čačko sa odvtedy intenzívne venoval prekladu z lužickej srbčiny – bolo to 12 knižných titulov – Brězanov ***Starý otec***, Kochov ***Návrat snov***, ale aj detské knižky a poviedky celej plejády lužickosrbských autorov od J. Brězana, J. Krawžu, A. Strachowej, Pawla Voelkla, Bena Budara a ďalších, cez D. Šolčinu, J. M. Čornakecovú, M. Mětowu až po Lubinu Hajduk-Veljkovićovú. S jeho prekladmi sa pravidelne stretávali čitatelia Revue svetovej literatúry a iných literárnych periodík. Osobitne treba vyzdvihnúť, že v ostatných piatich rokoch pravidelne píše do Serbskych Nowin. Len nedávno vydal s Benediktom Dyrlichom antológiu lužickosrbskej poézie v slovenčine – ***Madona má červenú dušu***, o ktorej sme informovali aj v Knižnej revue.

Milan Žitný

Slovenskí autori na 20. jesennom knižnom veľtrhu v Havlíčkovom Brode

Najstarší český knižný veľtrh pred dvadsiatimi rokmi zakladala známa česká spisovateľky Markéta Hejkalová spolu s manželom – vydavateľom a majiteľom vydavateľstva Hejkal. Z nenápadného regionálneho veľtrhu sa stal po pražskom Světe knihy druhý najvýznamnejší český knižný veľtrh. Tohtoročný jubilejný ročník (22. – 23. októbra) uvítal ďalšieho jubilanta – pred dvadsiatimi rokmi vstúpil do literatúry dnes najčítanejší český spisovateľ Michal Viewegh. Na jubilejnom ročníku bolo dosiaľ najkvalitnejšie zastúpenie českých autorov. *„Som veľmi šťastná, že sa nám podarilo získať skutočne súčasnú českú špičku – Ludvíka Vaculíka, Petru Hůlovou, Jiřího Kratochvíla, Jáchyma Topola, Ivana Klímu, Irenu Obermannovou, Ivana Krausa, Tomáša Halíka, Evu Kantůrkovú, Arnošta Goldflamma, Terezu Boučkovú, Irenu Douskovú a mnohé ďalšie zvučné mená. Michal Viewegh sa zúčastnil na česko-slovenskej afterpárty. Sme radi, že zo Slovenska prijali naše pozvanie dvaja autori, ktorých knihy v Čechách vyšli, respektíve vychádzajú – Jozef Banáš a Juraj Šebesta,“* povedala nám hlavná organizátorka veľtrhu Markéta Hejkalová. Obaja slovenskí autori mali okrem samostatných čítačiek aj osobitné vystúpenia a Jozef Banáš mal veľmi úspešnú spoločnú autogramiádu s Michalom Vieweghom. **–r–**

55. medzinárodný veľtrh kníh v Belehrade

Pod heslom Rozum do hlavy, kniha do ruky sa od 25. do 31. októbra konal 55. belehradský knižný veľtrh. Poznačili ho nespočetný počet nových kníh, množstvo tribún, prezentácií, rozhovorov, stretnutí so spisovateľmi, tisíce návštevníkov a ohromná pozitívna energia. Hosťujúcou krajinou bolo Švédsko.

Martin Prebudila, Víťazoslav Hronec, Viera Benková, Alexander Halvoník a Miroslav Demák

Srbský jazyk konečne dostal pravopisný slovník (Prometej, Nový Sad), vzácne autorské diela detskej literatúry a literatúry pre dospelých, významných prekladov dosiaľ neprekladaných svetových autorov – medzi nimi nositeľov Nobelovej ceny, kvalitnú odbornú literatúru, pravda aj veľké množstvá brakovej literatúry. Po dvadsiatich rokoch sa konečne znovu legálne vydáva Gabriel García Márquez (Sezam book), najvýznamnejšie edície zotrvávajú (Srpska književna zadruga), začínajú sa vydávať nové (Deset vekova srpske književosti, Matica srpska, Nový Sad). Kým edícia Sto slovanských románov sa pekne rozrastá (Arhipelag, Belehrad), zdá sa, že tohto roku je predsa viac vydaní kníh domácich autorov. Medzi prekladmi dominujú staršie, žiaľ často znetvorené prepracované preklady z chorvátčiny či srbochorvátčiny. Menší vydavatelia sa skôr orientujú na ruskú literatúru, tí väčší, komerčnejší na anglofónnu.

Vo vydavateľstve Agora vyšiel ďalší preklad zo slovenčiny – román ***Biele miesta*** mladej spisovateľky Moniky Kompaníkovej. Okrem národného stánku, ktorý tu prvýkrát pripravilo Literárne informačné centrum so Združením vydavateľov a kníhkupcov SR, slovenská literatúra bola zastúpená aj v stánku vydavateľstva Arhipelag a Slovenského vydavateľského centra. V piatok 29. októbra boli v stánku Slovenského vydavateľského centra prezentované tri knihy: antológia ***Medzi dvoma domovmi***, preklad zbierky poviedok Juraja Šebestu ***Triezvenie*** a knihy Miroslava Demáka ***Husle***. O antológii, jej vzniku, význame a obsahu hovorili Alexander Halvoník, riaditeľ LIC, a Miroslav Demák. Svoje verše zaradené do antológie prečítali Viera Benková, Martin Prebudila a Víťazoslav Hronec. O knihe Juraja Šebestu, ako aj iných prekladoch slovenskej literatúry, ktoré vyšli v tom istom vydavateľstve, hovorili autor knihy a prekladateľka Zdenka Valentová-Belićová. Tieto tri knihy prezentovali aj v knižnici Dositeja Obradovića v Starej Pazove. **Zdenka Valentová-Belićová**

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

v Rakúsku

(podľa portálu Hauptverband der österreichischen Buchhandels)

Beletria

1. Dirk STERMANN: **6 Österreicher unter den ersten 5** (6 Rakúšanov medzi prvými 5), Ullstein
2. Ildikó von KÜRTHY: **Endlich!** (Konečne!), Wunderlich
3. Ken FOLLET: **Sturz der Titanen** (Pád obrov), Bastei Lübbe
4. Jonathan FRANZEN: **Freiheit** (Voľnosť), Rowohlt
5. Daniel GLATTAUER: **Theo** (Teo), Deuticke
6. Tommy JAUD: **Hummeldumm** (Hlúpy ako čmeliak), Scherz
7. Melinda Nadj ABONJI: **Tauben fliegen auf** (Holuby vzlietajú), Jung und Jung
8. Joe FIELDINGOVÁ: **Das Verhängnis** (Osud), Goldman
9. Georg MARKUS: **Was uns geblieben ist** (Čo nám zostalo), Amalthea
10. Jonathan STROUD: **Bartimäus. Der Ring des Salomo** (Bartolomej. Šalamúnov prsteň), cbj

Populárno-náučná literatúra

1. Thilo SARRAZIN: **Deutschland schafft sich ab** (Nemecko sa vzdáva), dva
2. Natascha KAMPUSCH: **3096 Tage** (3096 dní), List
3. **Guinnes World Records 2011** (Guinnessova kniha rekordov 2011), Bibliographisches Inst.
4. Andreas SALCHER: **Meine letzte Stunde** (Moja posledná hodina), Ecowin
5. Barbara PACHL-EBERHART: **Vier minus drei** (Štyri mínus tri), Integral
6. Werner GRUBER – Heinz OBERHUMMER – Martin PUNTIGAM: **Wer nichts weiss, muss alles glauben** (Kto nič nevie, musí všetkému veriť), Ecowin
7. Hans WEISS: **Schwarzbuch Landwirtschaft** (Čierna kniha Poľnohospodárstvo), Deuticke
8. Richard D. PRECHT: **Die Kunst, kein Egoist zu sein** (Umenie nebyť egoistom), Goldmann
9. Nikolaus GLATTAUER: **Der engagierte Lehrer und seine Feinde** (Angažovaný učiteľ a jeho nepriatelia), Ueberreuter
10. **Duden. Die deutsche Rechtschreibung** (Duden. Nemecký pravopis), 25. vydanie, Bibliographisches Institut

Dobré úmysly sa nemusia vždy naplniť

Pete Johnsson

Škola strašidiel. Úkryt netvora

Bratislava, Mladé letá 2010
Preklad Andrea Smolová

Z čiernej tmy sa vynára ruka. Jedna jediná ruka, okolo nej nič... Vzápätí sa vcelku obyčajný chlapec Erno dozvie, že je strašidlo. Na Neviditeľnom koni odcvála do Strašidelnej školy, budovy obklopenej hmlou a obrastenej pavučinami. V triedach nie sú stoly ani stoličky, ale vankúše, aby strašidlá pri učení lietania mäkko dopadli. Erno veľmi skoro zistí, že na rozdiel od života predtým, v ktorom bol neposlušným podpriemerným žiakom, v tomto učebnom zariadení vyniká, dostáva sa do špeciálnej triedy, jej žiakov často poverujú riešením nebezpečných úloh. A tak sa napokon s priateľom Leom ocitajú zoči-voči Molimore, krídlatému netvorovi veľkému ako kôň... Autor vie ako na to, nenudí decká úvodmi z reálneho sveta, o Ernovom obyčajnom živote predtým sa nedozvieme nič, veď napokon spisovateľ na rozdiel od odborníkov na didaktickú literatúru vie, že jestvujú deti, ktoré nebudú s nadšením hltať príbehy o tom, čo vidia na vlastné oči a čo žijú.

A rodičom slabšie prospievajúcich môže knižka ponúknuť námet na riešenie – stačí ratolesti nájsť správnu strašidelnú školu!

Cressida Cowell

Ako prežiť dračí útok (Štikút Strašný Šťukovec III)

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009
Preklad Otakar Kořínek

Cowellovej desaťdielna verzia Vikinga Vikeho, ktorú autorka aj sama ilustrovala, ponúka vtipný, svižný, nenásilne poučný text plný dobrých nápadov, často na presne vykalkulovanej hranici únosnosti. Štikút Strašný Šťukovec učí deti dívať sa na svet aj inak, než by sa malo a dalo na prvý pohľad. V tejto časti malý Viking Štikút z kmeňa Chlpatých chuligánov s kamarátom Rybonohom a priateľkou Kamikadze, dcérou náčelníčky Berty Prsnatej, samozrejme, sprevádzaní drakmi Bezzubým a Víchromuchou sa voľky-nevoľky (veľmi nevoľky) musí zúčastniť na medzikmeňových plaveckých pretekoch. Víťazom sa stane ten, kto pripláva najneskôr, čiže vydrží v studenej vode severných morí najdlhšie. Keďže Rybonoh nevie plávať, pripevní si na ruky nafúknuté prasacie mechúry. Lenže Štikútov bratanec Soplinos Surovec ho zbaví pomôcok, a tak Štikút musí zachraňovať priateľa. Lenže more unáša trojicu a odnesie ich na loď bláznivého génia Norberta Pakomagora. Zloduch sa na plavidle zvanom Americký sen II chystá objaviť Ameriku, dobyť ju a založiť tam vlastnú ríšu, Pakomagóriu. Norbertova loď, ktorú sám zostrojil, je jedným z prvých parníkov v dejinách, na jej palube sa nachádza aj lietajúci stroj, no s kompasom si Norbert bez Štikútovej pomoci nevedel vôbec rady. To chlapcom zachráni život, ale len do okamihu vylodenia v Amerike. Potom hlavy trojice zrazí sekera osudu. Štikút sa nikdy nevráti na rodný ostrov Berk, nezachráni sa zo zajatia a ani podfukom nemôže pomôcť uväznenému a na smrť odsúdenému otcovi. Kto chce zistiť, či niečo náhodou nie je inak, nech si príbeh prečíta.

Thomas Brezina

Útok čiernych čarodejníc

Bratislava, Fragment 2010
Preklad Ľubica Janeva

Jedenásťročné dievčatá Tinka a Lissi sú zároveň čarodejnicami a majú problém so sesternicou Anne-Kathrin, ktorá príde k nim na návštevu a zostane celých päť dní! Pohroma! Stále chodí so slúchadlami na ušiach, falošne si spieva a lakuje si nechty. S takouto fiflenou na krku sa nedá na nič poriadne sústrediť. Tinka sa prebojuje do šou Jeden deň princeznou, Lissi zasa zaujme tvorcov programu Megauličnice. Prípravu dievčatám neuľahčujú ani ďalšie čudesné udalosti – isté typy žien a dievčat odrazu zachváti epidémia sliepkovitosti a správajú sa ako postavy najprísernejších telenoviel; navyše v dôsledku globálneho oteplenia rozmrzla čarovná ochranná vrstva a na svet sa dostali po stáročiach štyri čierne čarodejnice. Lissi sa rozhodne rázne vyriešiť situáciu pomocou mágie... Brezinov vtipný príbeh zaujme vydarenou kombináciou tradičných rekvizít rozprávkového sveta s realitou a aktuálnymi okolnosťami, pričom nezabúda ani na morálne posolstvo: naprávaním za každú cenu možno mnoho pokaziť. Ako a prečo, to si už prečítajte sami.

Franziska Gehmová

Upírie sestry. Kamoška na zahryznutie, Hrozba v múzeu

Bratislava, Fragment 2010
Preklad Agáta Chrenovská

Dakaria a Silvania Tepesové sú dvojvaječné dvojčatá. Čitateľ s trochou literárnych znalostí pochopí už z ich priezvisk dôvod, prečo musia používať pilník pri starostlivosti o chrup a vo dne nosiť slnečné okuliare. Treba však dodať, že dievčatá nie sú čisté upírky, ale poloupírky, keďže mama Elvíra je celkom normálna žena. Otec Mihai je vlastným bratom legendárneho Vlada. Rodinka sa z Transylvánie presťahuje do Nemecka, mama si otvorí obchodík a prichádzajú adaptačné problémy. V novom domove nejestvuje upírska škola, a tak dievčatá musia absolvovať vyučovanie vo dne, hoci sa im chce veľmi spať. Nemôžu nerušene lietať a... navyše je tu metro s hrôzostrašným vynálezom zvaným pohyblivé schody, no našťastie i nová kamarátka Helena, ktorej treba bezpodmienečne ukázať domáceho maznáčika pijavicu Karolka a iné zaujímavosti...

Darren Shan

Upírska hora (domov zatratených)

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010
Preklad Vladislav Gális

Darren O'Shaughnessy je vlastné meno autora dvanásťdielnej ságy o Darrenovi Shanovi. Hrdinom je sprvu obyčajný chlapec so záujmom o pavúky a temnú hudbu. Keď s kamarátom navštívi cirkus Monsterus, je väčšmi fascinovaný než vystrašený z vystúpenia jedovatých pavúkov. Rozhodne sa, že jednému z účinkujúcich ukradne nádherného najjedovatejšieho pavúka na svete, pretože sa s ním chce lepšie zoznámiť. Pavúk však uhryzne jeho mladšiu sestru. Vyhľadá cvičiteľa Pána Crepsleya, no ten je upír. Darren musí za pomoc zaplatiť – prijme pohryznutie a sám sa stáva poloupírom, učňom pána Crepsleyho a jedným zo zamestnancov cirkusu Monsterus.

Vo štvrtom zväzku ságy sa s majstrom musí pobrať na zasadnutie upírskej Rady v tajomnom zhromaždisku tejto rasy, Upírskej hore. Ďalšie dobrodružstvá si vychutnajte sami, na záver len podotknem, že cyklus zaujme mimoriadne presvedčivým, vo svojej bizarnosti naďalej uveriteľným (možno aj) detským protagonistom, schopným rozprávať najneuveriteľnejšie nezmysly a konať hrôzostrašné skutky s absolútnou samozrejmosťou, vážnou tvárou a nevinným výrazom... chlapčeka, čo má tak veľmi rád pavúky...

Jeanne DuPrau

Veštkyňa z Yonwoodu (tretia kniha mesta Ember)

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2010
Preklad Dagmar Šajtyová

Tretí zväzok cyklu chronologicky predchádza prvé dva Ľudia zo Sparksu a Mesto Ember. Dozvieme sa, čo bolo pri zrode myšlienky zísť pod zem, no nie o tom je príbeh, hoci ani jeho (ne)pointu neprezradím.

Radšej navnadím začiatkom. Nickie Randolphová, dorastajúce dievča prichádza s tetou Crystal z veľkomesta do mestečka Yonwood. Teta má jednoznačný plán – predať dom po starom otcovi. Aj Nickie má ale plán, prehľadne rozdelený do troch bodov. Chce zabrániť, aby sa predal dom jej prastarého otca; chce sa zaľúbiť a chce urobiť niečo prospešné pre svet. Prostredníctvom Nickie sa spisovateľke darí priblížiť (podľa terminológie Ondreja Herca familiarizovať) čitateľom tému blížiacej sa katastrofy. Totiž USA v príbehu umiestnenom do bližšie nešpecifikovanej budúcnosti hrozí vojna. Strach vzrastá, mestečku Yonwood podľa veštieb jednej z obyvateliek hrozí zánik. Nickie ohnivo vyzýva ľudí, aby bojovali proti zlu. Postupne sa učí rozoznávať povrchnosť reality od podstaty a hoci poznanie je miestami bolestné, hrdinka je dosť silná na to, aby nezatrpkla a ďalej sa riadila pravidlom číslo 3. Keďže má oči naozaj otvorené, reaguje v správny čas na správnom mieste...

Aj náročnejších čitateľov upokojí zistenie, že autorka neskĺzla do roviny lacnej politickej alegórie, napätie v príbehu väčšmi než z hrozby vojnového konfliktu vyplýva z tlmenej atmosféry úzkoprsého malomestského pseudovlasteneckého fanatizmu.

Miloš Ferko

Ak ste vášnivými čitateľmi rakúskeho autora Thomasa Brezinu a fanúšikmi jeho členov Klubu záhad, určite si radi prečítate ďalšiu časť zo série jeho hrôzostrašných príbehov ***Krvilačný upír***. Vydavateľstvo Fragment túto knihu s magickou superlupou venuje jednému z našich čitateľov, ktorí do 24. novembra pošlú kupón zo strany 11 na adresu našej redakcie. Nezabudnite čitateľne napísať svoje meno a adresu.

Vydavateľstvo ČAKANKA

Adresa: Majakovského 12
949 01 Nitra
tel.: 037/7888 161
e-mail: info@cakanka.sk
Riaditeľ: Katarína Částová
Vznik: 19. marca 2008

Zameranie, profilové edície: Chceme prispieť k duchovnosti a kultúrnosti Slovenska.

• Ktoré distribučné spoločnosti rozširujú tituly vášho vydavateľstva?
– Naše tituly ponúkame priamo do predaja kníhkupectvám.

• Koľko titulov ste vydali od založenia vydavateľstva, koľko z nich predstavujú publikácie slovenských autorov?
– Vydali sme 10 titulov, z toho 9 od slovenských autorov. S logom nášho vydavateľstva vyšli tri básnické zbierky Milana Vinca Částu ***Láska preletela neďaleko***, ***Večná láska k Dorothy Tuwak*** a vlani ***Hra lásky***, publikácia ***Slávni Slováci sveta*** Laca Zrubca, výber z lyriky Velimíra Chlebnikova ***Modré nebo mihotavých krídiel*** v preklade Janky Svítkovej a Milana Vinca Částu. Vlani sme uviedli na knižný trh publikáciu prof. Ing. Imricha Točku, CSc., ***Zo starej Chrenovej veselo i vážne*** a tento rok ***Nitra na medailérskych pamiatkach***. K čitateľom sa tento rok dostali tituly ***Život na pokraji mesta*** od doc. Ing. Jozefa Hudeca, CSc., a ***Dedinka v údolí...*** od Laca Zrubca.

• S akými edičnými zámermi ste vstúpili do roku 2010 a ako sa vám darí plniť ich?
– Naše edičné zámery do roku 2010 sme splnili a vydali sme 3 tituly.

• Ktorý zo svojich titulov pokladáte za najlepší?
– Za najlepšie pokladáme dva tituly: ***Slávni Slováci sveta*** a ***Nitra na medailérskych pamiatkach***.

• A naopak, ktorý zo svojich titulov pokladáte za vydavateľský omyl?
– Žiadny.

• Čo vás najviac trápi na knižnom trhu?
– Knižný trh neodráža kvalitu tvorby a recepcie, je tendenčný!

• Čo by podľa vás pomohlo slovenskému knižnému trhu?
– Keby mali naši čitatelia viac prostriedkov na kúpu kníh a keby na knižnom trhu boli zastúpené všetky literárne prúdy, filozofické, sociologické, psychologické a atď.

• Prezradíte svoj nesplnený vydavateľský sen?
– Vydať knihu, ktorá by sa stala bibliou v každej rodine.

• Aký máte názor na rebríčky bestsellerov?
– Neodzrkadľujú hľadisko, kam by mal smerovať národ.

• Akú knižku práve čítate?
– ***Dedinka v údolí...*** od Laca Zrubca.

Audioknihy v knižniciach

Mestská knižnica v Bratislave pripravila koncom septembra pri príležitosti osláv 110. výročia svojho vzniku aj medzinárodný odborný seminár o audioknihách v spolupráci s bratislavským Goetheho inštitútom. Drážďanskú virtuálnu knižnicu eBibo predstavil Marcus RAHM. Tamojší knihovníci ju vytvorili vlastnými silami bez nároku na rozšírenie pracovných miest a zvýšenie rozpočtu, uviedli ju do prevádzky vlani v októbri. Databáza obsahuje úplné texty od spoločnosti Munzinger, ktorá sprístupňuje populárny Brockhaus, a ich vlastné texty na tému – krajiny, osobnosti, kronika, pamätné dni, film. Ďalej sú v databáze *Nemecká internetová knižnica* (výsledok spolupráce vyše 50 vedeckých a verejných knižníc), *e-učenie* (vyše 100 online kurzov na štúdium cudzích jazykov, ekonomiky, operačných a grafických programov, európsky vodičský preukaz a pod.). Prostredníctvom firmy DiVibib, ktorá získava pre jednotlivé knižnice licencie od vydavateľov, knižnica ponúka registrovaným používateľom e-médiá na stiahnutie. K dispozícii sú knihy, časopisy, noviny, audioknihy, hudobné súbory, filmy. Ročný poplatok pre registrovaných je 12 €. Marcus Rahm zhrnul výhody virtuálnej knižnice pre používateľov: je prístupná 24 hodín denne 7 dní v týždni, nič netreba vracať do knižnice, nie sú poplatky za omeškanie; a pre knižnicu: nízke finančné náklady, nijaké poškodenie dokumentov, žiadne nároky na priestor a jeho údržbu, vysoký obrat médií a získanie nových skupín používateľov, najaktívnejšie sú ženy. Náklady na eBibo tvorili vlani 14 percent z celkového rozpočtu na získanie všetkých médií knižnice. Netajil ani nevýhody, najväčším problémom je ochrana autorských práv; zvukové a obrazové súbory nemajú kapitoly, a tak sa v knihe ťažšie orientuje; pri opätovnom použití dokumentu ho treba nanovo stiahnuť.

Riaditeľka Mestskej knižnice v Třebíči Marie DOČKALOVÁ zoznámila účastníkov seminára s genézou legislatívy – od prijatia autorského zákona v Českej republike roku 1996 až po súčasnosť (podrobnejšie na www.nkp.cz) a zreteľne vysvetlila, čo všetko knižnice môžu požičiavať, za akých podmienok, ako aj rozdiely vo výklade pojmov (zvukový záznam, zvuková kniha, audiokniha). Karol ACHBERGER z FF UK v Bratislave sa zameral sa na rozmach audiokníh v USA od roku 1931, keď ich začali vydávať ako pomôcku pre nevidiacich, až po súčasnosť. Vlani sa predalo v USA 20 miliónov nosičov s audioknihami). Pohľad do zahraničia vystriedal blok domácich informácií Jarmily MAJEROVEJ, námestníčky SNK pre knižničné procesy, a Dariny JANOVSKEJ, riaditeľky odboru služieb SNK. Ich vystúpenia doplnili konkrétne poznatky z dvoch knižníc – Mestskej knižnice v Bratislave (Miroslava SLÁDEKOVÁ) a zo Slovenskej knižnice pre nevidiacich M. Hrebendu (Norbert VÉGH). Na záver podujatia sa uskutočnila diskusia o problematike audiokníh v knižniciach na Slovensku so zástupcami LITA, Ministerstva kultúry a cestovného ruchu SR a profesijných knihovníckych združení (Slovenská asociácia knižníc, Spolok slovenských knihovníkov) i Slovenskej národnej knižnice, ktorá je v zmysle novelizácie knižničného zákona od roku 2007 „kolektívnym správcom práv a odmien nositeľom práv". Ukázalo sa, že čo najskôr treba vyjasniť terminológiu dokumentov, upraviť štatút Knižnice pre nevidiacich M. Hrebendu tak, aby sa mohli ich audioknihy dostať aj k ďalším kategóriám znevýhodnených používateľov. Najzávažnejším problémom knižníc je požičiavanie týchto dokumentov. Doterajšia zmluva medzi LITA a SNK (platná do konca roka 2010) nezahŕňa umelcov, ktorých zastupuje šesť ochranných zväzov, a to obmedzuje sprístupňovanie audiodokumentov. Nová hromadná licenčná zmluva by mohla tento problém odstrániť.

Lýdia Čelková

Pripomenutie zabudnutej histórie

Ružena Janiglošová-Moravčíková

Zakázané zvony

Bratislava, Eko-konzult 2010

História národov často píšu bezmenní hrdinovia, na ich mená sa zabudlo, oficiálne kroniky spomínajú ich príbehy len okrajovo. Našou čestnou povinnosťou je zaznamenať ich pre budúce generácie a splatiť tak dlh našim predkom.
Ružena Janiglošová-Moravčíková sa rozhodla zmapovať relatívne pokojnú vzburu obyvateľov podhorských liptovských obcí spod Chočských vrchov Lúčky a sčasti aj Kalameny. Ich niekoľkoročná vzbura (1906 – 1911) bola namierená proti maďarizačným praktikám, ktoré na dedinčanov najťažšie doliehali prostredníctvom nehodných cirkevných otcov. Ako inak totiž možno označiť maďarónskeho kňaza rímskokatolíckej cirkvi, ktorý sa nielen spíja do nemoty, kľaje ako pohan, po dedine behá s pištoľou a z každej rodiny aspoň jedného člena priviedol do áreštu. Ako „previnenie“ stačilo, že dal zvoniť umieračik za dieťa. Kňaza podporovala aj vyššia hierarchia, a tak napokon psychickým a citovým vydieraním viacerých veriacich zlomil, prinútil ich rezignovať a chodiť na maďarské omše.
To však nijako neznižuje morálne víťazstvo búriacich sa obyvateľov oboch obcí.
Hoci dielo nemá dramatickú výstavbu klasického románu, pri zachovaní historických faktov autorka veľmi umne skĺbila dynamické dejové prvky so zdanlivou statikou dedinského očakávania a napätia (pred hrmavicou). Navyše šikovne transponovala udalosti a zmeny vo „veľkom svete“ do relatívne ohraničeného prostredia. Protagonistom diela nie je človek-milión, ale ľudskosť v podaní dedinského spoločenstva. Rurálnosť prostredia do značnej miery ovplyvňuje kolobeh života i vnímanie reality. Autorka prejavuje voči protagonistom nevtieravú, ale priznanú sympatiu, pričom netrpí na poetickú selankovitosť.
Nestotožňuje sa s hrubosťami a slabosťami niektorých jednotlivcov, chápe ich však ako dôsledok vývoja v neslobode, chudobe a utrpení. Najčistejšími prvkami v jej diele sú nepochybne príroda a spravodlivý čas. Pýcha a povyšovanie nad druhých neujdú zaslúženému trestu. Ba aj ukázanie slabosti dedina okamžite tresce. Nie všetky bolesti čas dokáže zahojiť, najmä spôsobené utrpením a umieraním nevinných detí.
Nie vždy je zlo potrestané, a tak aj väčšina dejových línií diela nevyústi do finále, čo naznačuje, že život v obci pokračuje aj po poslednej vete knihy.
Faktografickosť a umeleckosť sú v rovnovážnej polohe, výber výrazových prostriedkov je pre vyváženosť celku adekvátny, v dialogickom prejave skvele obohatený o dobové výrazy. Vysoko treba tiež hodnotiť dosiahnutú úroveň štylizácie textu, zvládnutie fabuly a úsilie autorky vypovedať ústredný príbeh v jeho koncíznej faktograficky čo najvernejšej podobe.
Racionalistický pohľad prezentujú viacerí národovci z ružomberských kruhov vrátane Vavra Šrobára. Takéto rozvrstvenie autorke prirodzene vyplynulo zo skutkov, ktoré jednotlivé osobnosti a osoby vykonávali v záujme svojich cieľov.
Možno očakávať, že dielo si získa svojich čitateľov vďaka prístupnému jazyku i blízkej, hoci tak trochu nespravodlivo prachom zapadnutej téme. Lúčanská vzbura nemala vo svojom čase len regionálny dosah, aktívne na ňu reagovali aj viacerí vzdelanci z celej Európy. Okrem dejinotvorného aspektu je v diele poznateľná aj výrazná autorkina snaha o vzájomné zblíženie a pochopenie medzi národmi. Knihe neslobodno uprieť ani emočný náboj obsiahnutý v desiatkach drobných prepletajúcich sa životných príbehov obyvateľov Lúčok a Kalamien.
Ich bolesti a súženia dojmú, vtiahnu čitateľa do dialógu o sile a správnosti postojov a skutkov.

Michal Schuster

Rozhovor s humoristom a satirikom Bercom TRNAVCOM

Chlieb a hry – to tu už bolo dávno

Berco Trnavec (1934) sa narodil v Piešťanoch, žije v Bratislave. Pracoval v redakciách Roháč, Výber a v Slovenskom rozhlase. Je autorom rozhlasových komédií a kabaretov, dramatizácií románov a noviel, TV-kabaretov, vydal humoristicko-satirické knižky ***Odkaz v demižóne*** (2002), ***Epitafy z cintorína politických mŕtvol*** (2005), ***Obesenci uzlového písma*** (2006), ***Slovák nepotrebuje viagru*** (2008), ***Krotenie klaunov*** (2009), ***Celoplošný Alzheimer*** (2010).

• Odkiaľ beriete autorský elán a tvorivú motiváciu na vydávanie humoristicko-satirických knižiek?
– Vydávať som chcel už na začiatku 60. rokov, ale rukopis mi vrátili s tým, že „za to by nás všetkých zavreli“. Pravdaže o žiadne zavretie určite nešlo. Potom sa to s obmenou opakovalo ešte dvakrát a chuť vydávať knižky ma prešla. Písať „háklivé“ žánre som však neprestal, len som ich už neponúkal, a tak sa mi nahromadili. No a potom sú tu bohaté inšpiračné popudy z dneška. Takže o tvorivú motiváciu núdza tiež nie je. Ťažkosti sú s peniazmi na vydávanie kníh, s ktorými sa musím boriť.
• Komu vďačíte za finančnú podporu pri vydávaní kníh?
– Z času na čas sa vyskytne nejaký vzácny sponzor alebo priateľsky naklonený vydavateľ so zmyslom pre tento druh literatúry a za predposlednú knižku vďačím aj Literárnemu fondu. Ale vždy je to kalvária. Rozvoj humoru a najmä satiry nemá celkove ustlané na ružiach z rozličných dôvodov. Napríklad v audiovizuálnych médiách je to kritérium sledovanosti vysielaného, a tým podkladania sa vkusu nižšieho populáru kvôli reklame a financiám v súkromných médiách. A v konkurenčnom boji potom aj verejnoprávne médiá, ak chcú obstáť v zápase o peniaz, sú nútené vlastne tiež podliehať tomuto diktátu a súťažiť s praktikami súkromných médií.
• Aké máte vzory, inšpirujúce satirické osobnosti?
– Snažím sa vystačiť si sám. Iných autorov si za vzor brať netrúfam, lebo neviem, či som niektoré ich diela, či vety presne pochopil, a tak by som sa nerád dostal do závozu z nedorozumenia ako aj do hodnotení literárnych kritikov, že „ako epigón kradol dôsledne, až na pár vecí, ktoré vyzerajú ako vlastné, avšak iba v dôsledku nesprávneho pochopenia predlohy“. Každý autor píše, ako to vidí on. Iné je, že s niektorými súčasnými autormi humoru a satiry (domácimi či zahraničnými) musím mať spoločnú alebo veľmi príbuznú poetiku, keďže dnešný život nemožno zobraziť bez použitia istých náležitých výrazových prostriedkov.
• Nezdá sa vám, že aforizmus sa z našich médií zúfalo vytráca?
– Každá moc víta, keď aforizmus a ďalšie zapáravé krátke formy žánru humoru a satiry neotravujú život nákazlivou ironiou alebo nebodaj až sarkazmom. Tie môžu rýchlo zabrať. A čitateľ? Ten sa v aforizmoch, ktoré prakticky nevychádzajú, orientuje mimoriadne ťažko. A už úplne je dezorientovaný tými, čo pod názvom aforizmus vyjdú, hoci sú to ledva sentencie. Tiežkritikou označované za najlepšie. A stokrát opakovaná lož sa aj tu stáva pravdou!
• Pracovali ste aj v Roháči. Čo z roháčovského odkazu by sa malo uchovať a použiť?
– Roháč nebol elitársky a výlučný ani pokiaľ išlo o autorov. V rámci vtedajších možností bol maximálne „demokratický“ a „tolerantný“. Teoreticky, ak by dnešná demokracia bola ozajstná demokracia, tak by možnosti na vydávanie humoristicko-satirického časopisu boli oveľa priaznivejšie. Asi každá moc, napriek vyhláseniam, má radšej čo najmenej humoru a satiry, kritiky a zosmiešňovania. Zábava, to áno. Chlieb a hry. To tu už bolo dávno.
• Pomohol by vzkriesiť satiru novodobý Hašek?
– Nevylučujem, ale autor by mohol byť aj originálnejší, či aspoň súčasnejší. Povedzme na spôsob anglického pána Cyrila Northcotea Parkinsona s jeho knižkami Parkinsonových zákonov. Alebo na spôsob autorskej dvojice Lynna a Jaya s ich satirickou sériou Áno, pán minister! Skupiny Monty Pythons, Američana Barthelmeho, Wolfeho, Bulhara Aleka Popova a i. V našom malom národe nie je však veľká šanca, že sa hneď objaví geniálny autor. Určite je preto reálnejšie dovolávať sa skôr aspoň skvelých súčasných humoristických diel v prekladoch. Vydávajú sa reedície klasikov humoru a satiry, čo je iste dobré. No súčasní svetoví autori humoru a satiry naozaj mizivo. K dobrému prekladovému humoru sa náš čitateľ dostáva vlastne len cez české preklady. To by bolo treba zmeniť. Pretože nie je pravda, že humor u nás „neletí“. Veď české preklady miznú z pultov rovnako ako bulvárne trháky. Pravda, aby sa náš prekladový humor nestal ležiakom, nesmie vyjsť krátko po českom preklade, ktorý trh nasýtil.
• Čo máte radšej: aforizmus alebo epigram?
– Prečo mám byť práve ja nespravodlivý a označiť niektorý z nich za menej dobrý? Oba mám rád rovnako a neviem sa nabažiť krásy mnohých z nich toho či oného druhu od ich niektorých veľkých tvorcov. Niekedy pristane nejakému ironickému nápadu lepšie podoba v jednom šate tohto minižánru humoru a satiry, inému v druhom. A niekedy aj ťažko určiť. Nie raz sa mi stane, že nejaký nápad mám spracovaný v oboch podobách, a len časom sa viem rozhodnúť pre jednu z nich, že tá azda predsa len lepšie vyznieva.

Milan Kenda

Medzinárodný deň školských knižníc na Gymnáziu v Malackách na ul. 1. mája

Súčasťou celodenného programu 25. októbra, ktorý si pripravili malackí študenti gymnázia pri príležitosti Svetového dňa školských knižníc, bola aj beseda na tému Súčasná literatúra v médiách s redakčným tímom Knižnej revue. Šéfredaktorka Margita Bíziková oboznámila študentov s používaním webovej stránky Literárneho informačného centra, s obsahom a poslaním dvojtýždenníka o nových knihách. O procese výroby novín a kníh hovorila Marta Bábiková. Básnik a literárny vedec Radoslav Matejov odhalil študentom dosiaľ nepoznanú cestu k vnímaniu poézie, k odkrývaniu obrazného myslenia básnika. V besede prejavili študenti úprimný záujem o súčasný literárny život na Slovensku, ako sa majú orientovať v záľahe nových kníh, ako pristupovať k povinnému čítaniu. Stretnutie bolo veľmi podnetné aj pre redakciu Knižnej revue. Vynikajúco vybavenú školskú knižnicu, v ktorej nechýbali ani hodnotné knižné novinky ako napr. 6. zväzok Beliany, ale aj ústretový prístup pedagógov a priateľské prostredie, môžu malackým gymnazistom ostatní stredoškoláci závidieť.

Foto **Radoslav Matejov**

JUBILANTI

od 11. do 24. novembra

- **12. 11. 1940 – Teofil KLAS**, básnik
- **12. 11. 1954 – Marián ŠIDLÍK**, básnik
- **13. 11. 1947 – Michal CHUDA**, básnik, prekladateľ
- **13. 11. 1953 – Igor HOCHEL,** básnik, prekladateľ, literárny kritik a teoretik
- **14. 11. 1965 – Ľubica SUBALLYOVÁ**, autorka kníh pre deti, publicistka
- **15. 11. 1933 – Jaroslava BLAŽKOVÁ,** prozaička, autorka kníh pre deti a mládež, publicistka
- **15. 11. 1934 – Ivan IZAKOVIČ**, prozaik, dramatik, spisovateľ pre deti a mládež, prekladateľ
- **16. 11. 1932 – Osvald ZAHRADNÍK**, dramatik
- **16. 11. 1947 – Drahoslav MACHALA**, a narodil prozaik, autor literatúry faktu a reportér
- **17. 11. 1954 – Alžbeta VEREŠPEJOVÁ**, autorka a dramatička pre deti
- **19. 11. 1930 – Valér PEŤKO**, literárny vedec a kritik
- **19. 11. 1932 – Ján ŠTEPITA**, scenárista, dramatik
- **19. 11. 1937 – Milan KENDA**, aforista, autor populárno-náučnej literatúry
- **21. 11. 1927 – Andrej CHUDOBA**, prozaik, básnik, scenárista
- **21. 11. 1944 – Eva TUČNÁ**, teoretička a kritička literatúry pre deti
- **22. 11. 1925 – Andrej FERKO**, básnik, žije v Kysáči
- **22. 11. 1930 – Jozef NOVÁK**, historik, autor literatúry faktu
- **22. 11. 1932 – Jozef MARUŠIAK**, prekladateľ
- **23. 11. 1955 – Zuzana KUGLEROVÁ**, poetka, prozaička, spisovateľka pre deti a mládež
- **23. 11. 1975 – Mário POLÓNYI**, prozaik
- **24. 11. 1933 – Pavel TAUSSIG**, prozaik, publicista, výtvarník
- **24. 11. 1974 – Jana BEŇOVÁ**, prozaička, poetka

Kto dostane knižku?

50 spôsobov ako zbaliť chlapa si vďaka vydavateľstvu Slovenský spisovateľ môže osvojiť Katarína MACKOVÁ z Dobšinej, ***Ako žiť bohatší život*** podľa princípov Dala Carnegieho sa môže naučiť Lucia KOCÚNOVÁ z Bratislavy, ***Tajomný plameň Matky Terézie*** z vydavateľstva Ikar zažiari Kataríne FARKAŠOVSKEJ z Jamníka a v ***Anglickej gramatike*** zo Slovenského pedagogického nakladateľstva sa bude zdokonaľovať Lea ŠIDLÍKOVÁ z Ivanky pri Dunaji.

OBJEDNÁVKA

Objednávam si dvojtýždenník **KNIŽNÁ REVUE** na rok 2010 od čísla ..... Cena jedného čísla je 0,35 €, dvojčísla 0,70 €. Predplatné 9,10 €.

Meno:

.....

Priezvisko (organizácia):

.....

Ulica:

.....

Mesto: **PSČ:**

.....

Podpis: .....

Vyplnený objednávkový lístok pošlite na adresu:
Knižná revue, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava
e-mail: krevue@litcentrum.sk

KUPÓN

FRAGMENT
Strana 10

Spisovateľ by nemal byť moralista

Rozhovor so spisovateľom a publicistom Lajosom GRENDELOM

Lajos Grendel sa narodil 6. apríla 1948 v Leviciach. Vyštudoval odbor maďarčina – angličtina na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Od roku 1973 pracoval ako redaktor vo Vydavateľstve Madách v Bratislave. V rokoch 1990 – 1992 bol šéfredaktorom literárneho mesačníka Irodalmi Szemle. V roku 1991 bol jedným zo zakladateľov vydavateľstva Kalligram, pričom do roku 1996 bol jeho vedúcim, zároveň bol predsedom Spoločnosti maďarských spisovateľov v Československu a v rokoch 1998 – 2000 predsedom Slovenského centra PEN-klubu. Od roku 1997 pôsobí ako univerzitný pedagóg na Katedre maďarského jazyka a literatúry na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde učí dejiny modernej maďarskej literatúry a dejiny moderného románu. Knižne debutoval v roku 1979 zbierkou jedenástich poviedok *Hűtlenek* (Neverní). Napísal romány *Éleslövészet* (Ostrá streľba, 1981), *Galeri* (Odkundesi, 1982) a *Áttételek* (Odvodeniny, 1985), ktoré v slovenčine vyšli spolu pod názvom *Odtienené oblomky* (1985). V slovenčine vyšli aj jeho poviedky zo zbierky *Bőröndök tartalma* (1988), pod názvom *Obsažná batožina* (1989), knihy *Okno po erotických snoch* (1991), *Cudná správa z vrcholu sna* (1998), zväzok publicistických textov *Moja vlasť, Absurdistan* (1998) a romány *Einsteinove zvony* (1998), *U nás v New Honte* (2002), *Kráľ Matej v New Honte* (2005), *Hromadný hrob pri New Honte* (2006) a *U nás doma, v New Honte* (2010). Za literárnu tvorbu mu udelili viacero ocenení, je laureátom Kossuthovej ceny (Maďarsko, 1999), Ceny Sándora Máraiho (Maďarsko, 2007), ceny Acerbi (Taliansko, 2006). Na Slovensku sa stal držiteľom ocenenia Krištáľové krídlo za literatúru za rok 1998. V roku 2003 získal jedno z najvyšších slovenských štátnych vyznamenaní, Pribinov kríž I. triedy za literatúru. Jeho literárnym jazykom je maďarčina, do slovenčiny sú jeho diela prekladané stálym prekladateľom jeho diel je Karol Wlachovský.

• Prečo ste sa stali spisovateľom?

– Nevedel by som presne definovať, prečo. Nebol to výsledok náhleho rozhodnutia, ale časom sa to tak vyvinulo, pomaly vo mne dozrievalo. Pôvodne som sa nechcel venovať literatúre, písať, publikovať som začal len ako dvadsaťročný, a postupne sa to zmenilo z príležitostných prác na celoživotnú dráhu. Bolo to veľmi zvláštne rozhodnutie, pretože som sa plánoval dostať niekam inam. Zaujímal som sa o prírodné vedy: matematiku a fyziku. Vtom sa však niečo zmenilo v mojej hlave a tieto veci ma už ďalej nebavili. Nemalo to žiadne varovné signály ani predprípravu, počas strednej školy som nikdy nepísal žiadne básničky. Literatúra ma síce vždy zaujímala, aj história, ale matematika mi bola oveľa bližšia. Písať som začal na jeseň 1966, a až o tri roky, v lete 1969 som do redakcie odniesol svoju prvú poviedku. Keďže som písal takmer každý deň, za ten čas som vyzrel a získal isté skúsenosti. Mal som dojem, že to, čo som napísal, bolo naozaj dobré, a ak by to neprijali, prestal by som sa tomu venovať. Našťastie, moja poviedka uspela, a v januári 1970 ju v Bratislave uverejnili. Ale trvalo to dlho, ďalších desať rokov, kým som vydal prvú zbierku.

• Ako by ste charakterizovali svoj umelecký vývin?

– Moje romány sa od seba značne odlišujú. Posuny v tvorbe súvisia aj s historickou a spoločenskou situáciou, ale najmä s tým, že sa nechcem opakovať. Každý román je nová výzva. Navyše človek aj ako spisovateľ musí byť na jednej vlnovej dĺžke s vlastným vekom, musí sa niekam posúvať, nesmie zotrvať staticky na tom mieste, kde sa nachádzal napríklad ako tridsaťročný. V 80. rokoch som písal romány úplne iného typu, ako v 90. rokoch, a romány o New Honte sa tiež líšia od tých predchádzajúcich.

• Aký je váš vzťah k maďarskej a slovenskej literárnej scéne, aké podobnosti a odlišnosti medzi nimi vidíte?

– S maďarskou literatúrou mám intenzívny a hlboký vzťah. Okrem toho, že moje knihy sú dostupné aj v Maďarsku, som členom Spolku beletristov (Szépírók Társasága) v Maďarsku, pravidelne sa zúčastňujem na väčších literárnych podujatiach, medzi maďarskými spisovateľmi mám niekoľko kolegov, ktorých považujem za priateľov. Pojem regionálnej literatúry ma nedeterminuje, a ani v Maďarsku ma nevnímajú ako regionálneho autora. V súčasnosti to už neznamená problém, veď jedným z najdôležitejších maďarských literárnych dielní a stredísk je práve bratislavské vydavateľstvo Kalligram, kde mnoho popredných maďarských autorov vydáva svoje knihy. A vychádzajú tu aj kvalitné slovenské knihy, hlavne v oblasti spoločenských vied. Pokiaľ ide o slovenský literárny život, mám tu oveľa voľnejšie vzťahy, intenzívnejšie som sa do neho zapájal hlavne v 90. rokoch, keď mi vo vydavateľstve LCA vychádzali knihy. Vtedy som sa zúčastňoval na rôznych podujatiach, čitateľských večeroch, prezentáciách kníh organizovaných LCA. Neskôr, keď moje spojenie s LCA zoslablo, ochabli aj moje väzby na slovenskú literatúru. Nenarušili sa však moje vzťahy so slovenskými spisovateľmi, mám medzi nimi niekoľko priateľov, s ktorými síce nie sme v neustálom osobnom kontakte, ale pravidelne sa stretávame. Je dosť ťažké porovnať tieto dva svety, maďarská literárna scéna je pestrejšia, menej konvencionálna. Slovenská v porovnaní s maďarskou sa mi zdá pomerne ospalá. Neviem presne definovať, v čom sa líšia, pravdepodobne ide o iné tradície a o vnútornú potrebu. Rozdiel vidím aj v úrovni literárnej tvorby. Tým nechcem dehonestovať slovenskú literatúru, rodí sa tu mnoho veľmi cenných vecí, ale súčasnú maďarskú literatúru považujem za jednu z najkvalitnejších v Európe. Mám pocit, že prežíva veľmi dobré obdobie, mnoho diel zožalo veľký úspech v zahraničí. Maďarská literatúra sa prekladala aj v minulosti, ale nikdy nemala taký veľký a široký ohlas nielen zo strany literárnej kritiky, ale aj verejnosti. Neviem, či možno hovoriť o akejsi móde, znalci kvalitnej modernej literatúry – nemyslím tým čitateľov bestsellerov – si veľmi vysoko hodnotia súčasnú maďarskú tvorbu. Prostredníctvom prekladov je maďarská literatúra neustále prítomná na západe, aj na východe, napríklad v Rusku. Oba literárne svety však majú aj mnoho spoločných čŕt. Existuje istý spoločný uhol pohľadu, akýsi stredoeurópsky podtón, ktorý je počuteľný u autorov oboch národov, a ktorý v iných literatúrach chýba.

• Ktorý súčasný literárny trend alebo smer hodnotíte ako cenný, produktívny, smerodajný do budúcnosti?

– Nerozmýšľam v intenciách literárnych trendov, myslím si, že každý z nich môže byť prínosný, ak sa v ňom rodia významné diela. Maďarská literatúra je v tomto smere veľmi pestrá, žiadna skupina či tendencia nemá v nej výlučne dominantnú pozíciu.

• Koho považujete za najväčšieho súčasného maďarského spisovateľa?

– Odpoviem slovami Pétera Esterházyho – je viacero najväčších maďarských spisovateľov. Mohol by som uviesť mnohých, ale radšej by som uvažoval o konkrétnych dielach, ktoré hodnotím ako veľmi cenné. Sú totiž autori, ktorých nemám síce v láske, ale niektoré ich diela majú vysokú kvalitu a čítam ich rád. Aj medzi slovenskými autormi sú mnohí, ktorých si vážim, napríklad mojich generačných

druhov, z prozaikov Pavla Vilikovského, Dušana Mitanu, Dušana Dušeka, a z básnikov Jána Buzássyho, ale mohol by som pokračovať s mladšími, ak ich ešte môžeme považovať za mladých (smiech), napríklad Vladimírom Ballom alebo Silvestrom Lavríkom, ktorých tvorba je mi blízka.

• Čo pre vás znamená a čo vám dáva učenie na vysokej škole?

– Dáva mi to veľa. Existenčné hľadisko v tomto smere nedominuje, veď na svoj chlieb by som mohol zarábať aj inak (smiech). Vnímam to ako prínos pre moje spisovateľské remeslo. Prednášam dejiny literatúry, a proces učenia a príprav ma neustále otužuje, udržiava vo forme ako spisovateľa. Nielen samotné písanie, ale aj čítanie, kontakt s literatúrou považujem za veľmi dôležité. Učenie prináša aj stretnutia, tie sú tiež určujúce. Človek tu žije v istej komunite, ktorá je samozrejme hierarchicky usporiadaná, sú tu učitelia a študenti, to však nebráni vzniku veľmi produktívnej, plodnej komunikácie v rámci hierarchie, čo ma neustále obohacuje.

• Do akej miery považujete pojem národa a národnosti za aktuálny, alebo pociťujete jeho zdôrazňovanie ako pokus o manipuláciu so spoločenskými skupinami?

– Národ a národnosť pokladám za veľmi aktuálne, pretože zdravá národná, národnostná identita má pre človeka určujúcu hodnotu. Samozrejme, pod tým nerozumiem prejavy nacionalizmu. Vo svete, ktorého hospodárstvo je globalizované, a kde človek ľahko môže prísť o svoju individualitu, je veľmi potrebné vypestovať a udržať si národné povedomie. Istým spôsobom totiž znamená ukotvenie a zachováva identitu nielen národného spoločenstva, ale aj jednotlivca. Národné vedomie nemá byť abstraktný, neuchopiteľný pojem, má tvoriť integrálnu súčasť osobnosti, malo by sa stať osobnou záležitosťou človeka, bez nánosu teoretizovania a ideologizovania.

• Vo vašej tvorbe reflektujete rôzne historické obdobia s ich špecifickými podmienkami a problémami. Dnešná spoločnosť sa stretáva s mnohými novými výzvami a situáciami. Ktorú z nich by ste si vybrali za ústredný konflikt nového románu?

– Historické a spoločenské otázky sú prítomné v mojich dielach, niekedy výraznejšie, inokedy viac v úzadí, ale centrum môjho záujmu aj tvorby tvorí človek a jeho existenciálne problémy, životné otázky, ktoré odolávajú časom a ostávajú nemenné.

• Vaše diela charakterizuje absurdita, irónia, spochybnenie konvencionálnych istôt. Humor, paradox a hodnota sa však navzájom nevylučujú. Čo považujete za tie hodnoty, ktoré sú stále, ústredné tak vo vašej tvorbe, ako aj v osobnom živote?

– Je to zaujímavá otázka, lebo moja irónia v prvom rade smeruje k odhaleniu problematickosti hodnôt ľudského života. Mnohé z nich sa prehodnotili, spochybnili, a práve poukázaním na ich komplikovanosť chcem zdôrazniť tieto hodnoty a vyjadriť tak isté stanovisko. Patria k nim všeobecné, večné ľudské hodnoty, vlastnosti, ktorých podstata sa časom nemení. Na druhej strane, úvaha o hodnotách ľahko môže skĺznuť do moralizovania, čo by som veľmi nerád dopustil. Často som prežíval takéto pokušenie a nie vždy som mu odolal, vždy som to však veľmi oľutoval. Spisovateľ nemá byť moralistom. Svoje najodpornejšie postavy musí ako autor milovať rovnako ako tie najsympatickejšie, nemôže sa k nim postaviť z pozície morálky. Tým by sa zobrazenie charakterov stalo jednostranným, jednorozmerným.

• Vaše romány pravidelne vychádzajú aj v slovenskom preklade. Všimli ste si nejaké rozdiely medzi slovenskými a maďarskými čitateľmi? Reagujú inak, považujú za dôležité iné aspekty?

– V podstate nie. Samozrejme, sú citlivejší v iných oblastiach, ale nevidím zásadné rozdiely medzi maďarskou a slovenskou čitateľskou recepciou mojich diel. Stretol som sa medzi nimi s rovnako senzibilnými a otvorenými čitateľmi. Čo sa týka interpretácie, je dobré, že neexistujú dve rovnaké čítania toho istého diela. Viackrát sa mi stalo, že čitatelia v mojich knihách odhalili také obsahové komponenty alebo významy, až som bol sám prekvapený, čo všetko tam dokážu nájsť.

• Román *U nás doma, v New Honte*, ktorý v tomto roku vyšiel v slovenskom preklade, je aj o hľadaní a definovaní si identity. Aká je vaša identita?

– New Hont charakterizuje práve to, že prišiel o svoju identitu, ktorú dodnes hľadá. Každý si to môže interpretovať, ako chce. Ja osobne, čo sa týka národnosti, mám maďarskú identitu, ale ľudská identita má rôzne úrovne počnúc národnou, jazykovou až po štátnu. Popri maďarskej identite mám aj nespochybniteľnú slovenskú občiansku identitu. Potom, samozrejme, mám aj ďalšie identity: rodovú, sociálnu a mohol by som ďalej pokračovať, a z tohto všetkého sa poskladá istá konkrétna osobnosť. Myslím si, že čím viac človek spoznáva jednotlivé hladiny svojej identity, tým lepšie spozná sám seba.

• V románe si kladiete základnú otázku: Aká je idea New Hontu, prečo je New Hont na svete. Vedeli by ste zodpovedať, aká je idea Lajosa Grendela, prečo ste na svete?

– (smiech) Bola to otázka náhody, bol som asi najšikovnejší zo zopár miliónov možností. Trošku vážnejšie, môj život má ideu, má zmysel, keby to tak nebolo, pravdepodobne už by som tu nebol, to by som si so sebou už vyrovnal.

• István Margócsy vás prirovnal ku Kálmánovi Mikszáthovi. Na istú podobnosť vašej tvorby poukazujú viacerí literárni kritici. Alúzie na diela „veľkého Polovca" majú ústredné miesto aj v románoch s tematikou New Hontu. Navyše máte rovnakého stáleho prekladateľa, Karola Wlachovského. Aký je váš vzťah k Mikszáthovi?

– Iste to nie je náhoda. Môj vzťah k Mikszáthovi je jednoznačne kladný. Oslovilo ma jeho vnímanie skutočnosti a ľudí absolútne zbavené ilúzií, ktoré je často zaodeté do žoviálneho humoru. Za povrchom láskyplnosti sa ale skrýva rozčarovaný autor. Niektoré jeho prózy považujem za dokonalé. Moja obľúbená próza sú Fešáci, veľmi rád mám aj Čierne mesto a Prípad mladého Nosztyho s Marikou Tóthovou. A svet politiky a korupcie zobrazený v jeho románe Nová Zríniáda je taký aktuálny a živý, akoby sa za tých sto rokov nezmenilo vôbec nič. Pokiaľ ide o preklady, Karol Wlachovský je prekladateľom mojich románov od začiatku, vyše 25 rokov. Mikszátha začal prekladať len nedávno. Objavil ho pre jeho slovenskú tematiku, a aj preto, lebo Mikszáthova irónia je mu rovnako blízka ako mne.

Marta Fülöpová
Foto Peter Procházka

KNIŽNÁ REVUE, dvojtýždenník o nových knihách. Vydáva Literárne informačné centrum v spolupráci so Združením vydavateľov a kníhkupcov SR. Šéfredaktorka PhDr. Margita Bíziková, zástupca šéfredaktorky PhDr. Radoslav Matejov, redaktorka PhDr. Marta Bábiková. Adresa redakcie: Knižná revue, Námestie SNP 12, 812 24 Bratislava, tel.: 02/204 73 514, e-mail: krevue@litcentrum.sk, www.litcentrum.sk. Sadzba: SAPAC, spol. s r.o., Bratislava. Tlač: DOLIS, s.r.o., Bratislava. Vizuál: 3H creative studio, s.r.o., Bratislava, www.3hcreative.sk.
Rozširuje MEDIAPRINT-KAPA, PRESSEGROSSO, a.s. Objednávky na predplatné prijíma ARES, Banšelova 4, 821 04 Bratislava, tel.: 02/4341 46 65 a L.K. PERMANENT, spol. s r.o., Poštový priečinok 4, 834 14 Bratislava 34, tel.: 02/4445 37 11. Neobjednané rukopisy sa nevracajú. EV 2983/09, MIČ: 49 315. Podávanie novinových zásielok povolené RPP Ba-Pošta 12 dňa 21.10.93, č.j. 129/93.